

คู่มือการปฏิบัติงาน

วินัยและการดำเนินการทางวินัย

สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

โดย

นายนำพงษ์ ไกยเดช

กศ.บ. (ภาษาอังกฤษ) น.บ. น.ม. (กฎหมายมหาชน)

กลุ่มกฎหมายและคดี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๓

อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

(ฉบับปรับปรุง มิถุนายน ๒๕๖๒)

คำนำ

การดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาถือได้ว่าเป็นมาตรการ กลไก หรือเป็นการวางระบบในการพิจารณาทางปกครองเพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครองของผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจพิจารณาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามหมวดที่ว่าด้วยวินัยและการรักษาวินัย ตลอดจนการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการทางวินัยทั้งวินัยไม่ร้ายแรงและการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรง ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ แต่ในส่วนของการดำเนินการทางวินัยแก่ลูกจ้างประจำให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำ ส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ และการดำเนินการเกี่ยวกับลูกจ้างชั่วคราวให้เป็นไปตามข้อตกลงในสัญญาจ้างระหว่างส่วนราชการคือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษากับผู้รับจ้าง(ลูกจ้างชั่วคราว) แต่ขอยังไม่กล่าวถึงรายละเอียดในทั้งสองกรณีดังกล่าวในที่นี้

อนึ่ง ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐ ได้มีคำสั่งที่ ๑๙/๒๕๖๐ และคำสั่งที่เกี่ยวข้องอีกหลายฉบับของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่เกี่ยวกับการปฏิรูปการการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ อันส่งผลให้มีความจำเป็นให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติงานเพื่อให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติให้เป็นไปตามคำสั่งดังกล่าวโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ ด้วยเหตุดังกล่าวในการดำเนินการทางวินัยจึงต้องดำเนินการให้ถูกต้องเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิและหน้าที่ของข้าราชการดังกล่าวรวมทั้งยังต้องรักษาประโยชน์ของทางราชการควบคู่ไปด้วย

หวังว่า คู่มือการปฏิบัติงานของกลุ่มกฎหมายและคดีเล่มนี้ จะทำให้เกิดแนวทางปฏิบัติงานด้านวินัยและการดำเนินการทางวินัยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและในสถานศึกษาในสังกัดไม่มากนักน้อย ตลอดจนจะเป็นแนวทางในการดำเนินงานของผู้เกี่ยวข้องและผู้สนใจในเรื่องนี้ หากมีข้อคิดเห็นเพื่อพัฒนางานชิ้นนี้ให้เหมาะสมต่อไป จักขอบคุณยิ่ง แต่หากมีความบกพร่องประการใดขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

นำพงษ์ ไกยเดช

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๓

มิถุนายน ๒๕๖๒

สารบัญ

หน้า

คำนำ

บทที่ ๑ วินัยและความหมาย

๑ - ๒

บทที่ ๒ การรักษาวินัย

๓

บทที่ ๓ บทบัญญัติที่สำคัญว่าด้วยวินัย

๔ - ๑๕

บทที่ ๔ การดำเนินการทางวินัย

๑๖ - ๔๗

บรรณานุกรม

๔๘

ภาคผนวก

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐

บทที่ ๑

วินัยและความหมาย

ในสังคมมนุษย์ไม่ว่าจะอยู่ในหมู่ชนชาติใด บุคคลที่อยู่สังคมนั้นต้องดำรงชีวิตหรืออยู่ร่วมกันโดยอาศัยกติกามาใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตเพื่อเป็นการวางระเบียบในการอยู่ร่วมกันของสังคมอย่างมีความเป็นปกติสุข กล่าวคือไม่ให้มีการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะหากเป็นสังคมหรืออาจกล่าวว่าเป็นสังคมที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นข้าราชการ หรืออาจเรียกว่าเป็นเจ้าของหน้าที่ของรัฐ หรืออาจเรียกชื่อเป็นอย่างอื่นและได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครองหรือดำเนินกิจการทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นแล้ว บุคคลดังกล่าวก็ย่อมจำเป็นต้องมีกติกากฎหรือเครื่องมือสำคัญใช้บังคับการกระทำหรือใช้ในการกำกับดูแลกระทำให้เป็นไปในทางเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม หากผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกติกาดังกล่าวนั้นย่อมต้องได้รับผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ เช่น โทษภาคทัณฑ์ โทษตัดเงินเดือน โทษลดเงินเดือน โทษปลดออกจากราชการ หรือ โทษลงไล่ออกจากราชการ ก็ตาม กล่าวคือ สิ่งที่เรียกว่ากติกากฎในการควบคุมการกระทำหรือแนวปฏิบัติดังกล่าวนี้ ก็คือความหมายของคำว่า “วินัย (discipline)” นั่นเอง

“ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา”^๑ หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ให้รับราชการโดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณแผ่นดิน งบประมาณที่จ่ายในลักษณะเงินเดือนในกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงวัฒนธรรม หรือกระทรวงอื่นที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

“ข้าราชการครู”^๒ หมายความว่า ผู้ที่ประกอบวิชาชีพที่ทำหน้าที่หลักทางด้าน การเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษาของรัฐ

“บุคลากรทางการศึกษา”^๓ หมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา รวมทั้งผู้สนับสนุนการศึกษาซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ผู้ให้บริการ หรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ การบริหารการศึกษา และปฏิบัติหน้าที่อื่นในหน่วยงานการศึกษา

“เขตพื้นที่การศึกษา”^๔ หมายความว่า เขตพื้นที่การศึกษาตามประกาศกระทรวง

“ส่วนราชการ”^๕ หมายความว่า หน่วยงานของรัฐที่มีฐานะเป็นกรมหรือเทียบเท่า

ตามนิยามดังกล่าวข้างต้น ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความหมายในสองประการ คือ

ประการแรก หมายถึง ข้าราชการครู ตำแหน่งครู เป็นวิชาชีพทำหน้าที่หลักด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยอาจใช้วิธีการในหลากหลายวิธีเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ หรือที่เรียกว่า วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนนั่นเอง ส่วนความหมายในประการที่สองมีความหมายกว้างกว่าคำว่า “ข้าราชการครู” เนื่องจากความหมายถึงผู้ได้รับการบรรจุและแต่งตั้งให้เป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในด้านการจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการบริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา เช่น ผู้อำนวยการโรงเรียน ศิษยานิเทศก์ รวมถึงผู้ทำหน้าที่ในการสนับสนุนในหน้าที่ให้บริการเพื่อให้การดำเนินกระบวนการจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของการจัดการเรียนการสอนนั่นเอง

^๑ มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

^๒ มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

^๓ มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

^๔ มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

^๕ มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

จะเห็นได้ว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการเป็นผู้ที่ต้องประพฤติปฏิบัติหน้าที่ให้อยู่ภายใต้หลักการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา อีกนัยหนึ่ง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องมีวินัยและต้องไม่ประพฤติอันเป็นการฝ่าฝืนข้อกำหนดเป็นวินัยตามที่บัญญัติในหมวด ๖ วินัยและการรักษาวินัย ตามมาตรา ๘๒ - มาตรา ๙๗ หมวด ๗ การดำเนินการทางวินัย ตามมาตรา ๙๘ - มาตรา ๑๐๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

“วินัย” หรือ “discipline” ในภาษาอังกฤษ สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามนัยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ หากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนดดังกล่าวนี้จะได้รับโทษทางวินัย ซึ่งได้แก่ โทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดเงินเดือน อันถือว่าเป็นโทษวินัยไม่ร้ายแรง และ โทษวินัยร้ายแรง ได้แก่ โทษปลดออกจากราชการ และโทษไล่ออกจากราชการ มองได้ในสองลักษณะ ดังนี้

๑. วินัย หมายความว่า ข้อห้ามและข้อปฏิบัติตามที่กำหนดไว้โดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ในหมวด ๖ วินัยและการรักษาวินัย ตามมาตรา ๘๒ ถึง มาตรา ๙๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งเป็นข้อกำหนดแยกพิจารณาได้เป็นสองประการ คือ ที่เป็นข้อห้ามปฏิบัติหรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด และข้อกำหนดให้ปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใด มีข้อสังเกตว่าต้องห้ามปฏิบัติหรือให้ปฏิบัติโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ไม่เกี่ยวเนื่องกับระยะเวลาว่าอยู่ในเวลาราชการหรือไม่ ยกตัวอย่างเช่น ห้ามมิให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจและหน้าที่ราชการของตนไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยทางอ้อม เพื่อหาประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่น^๖ ส่วนข้อกำหนดให้ปฏิบัติ ยกตัวอย่างเช่น ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องตรงต่อเวลา อุทิศเวลาราชการให้แก่ทางราชการและผู้เรียน^๗ เป็นต้น

๒. ความหมายอีกนัยหนึ่งของ “วินัย” ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องมีพฤติกรรมที่แสดงออกมาในสายตาของสังคมทั่วไปว่ามีลักษณะของงการกระทำในทางคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของหน่วยงานทางการศึกษา เช่น อาจต้องประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้เรียนและสังคม เป็นต้น

อาจกล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับความหมายของ “วินัย” ได้ว่า “วินัยหมายถึง ระเบียบ กฎเกณฑ์ แบบแผนความประพฤติที่ควบคุมพฤติกรรมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือข้าราชการอื่นในองค์กรให้เป็นไปตามแนวทางที่องค์กรนั้นพึงประสงค์ หากผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษทางวินัย

บทที่ ๒

การรักษาวินัย

โดยมาตรา ๘๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ กำหนดให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ต้องรักษาวินัยที่บัญญัติเป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติไว้ในหมวด ๖ วินัยและการรักษาวินัย โดยเคร่งครัดอยู่เสมอ

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวแล้วจะเห็นได้ว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติตามข้อห้ามและข้อปฏิบัติตามที่บัญญัติในมาตรา ๘๒ – มาตรา ๘๗ โดยเคร่งครัดอยู่เสมอไม่ว่าเป็นเวลาใดก็ตาม อีกนัยหนึ่งต้องรักษาวินัยโดยไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามหรือข้อปฏิบัติตามที่บัญญัติไว้โดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ไม่ว่าเป็นการกระทำในเวลาราชการหรือนอกเวลาราชการหรือไม่ก็ตาม นอกจากนี้ มาตรา ๘๕ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ยังได้กำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อให้เป็นการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา มีมาตรการ กลไก หรือเครื่องมือสำคัญในการป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย และกำหนดผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ดำเนินการทางวินัย หากมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย ซึ่งในการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัยนั้น ให้กระทำโดยปฏิบัติตามให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา นอกจากนี้ ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่จัดให้มีการฝึกอบรม การสร้างขวัญและกำลังใจ การจูงใจ หรือการอื่นใดในอันที่จะเสริมสร้างและพัฒนาเจตคติปลุกจิตสำนึก และทำให้พฤติกรรมของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาในเป็นไปในทางที่มีวินัย

การป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย

กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้กำหนดแนวปฏิบัติและมีหน้าที่ในการป้องกันมิให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำความผิดวินัย โดยกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาเอาใจใส่ สังเกตการณ์ และมีหน้าที่ต้องขจัดเหตุใดๆ ที่อาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดวินัยในเรื่องที่อยู่ในวิสัยที่สามารถจะดำเนินการขจัดเหตุดังกล่าวไม่ให้เกิดขึ้นได้ตามควรแก่กรณี และเมื่อปรากฏกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาผู้ใดกระทำความผิดวินัยโดยมีพยานหลักฐานเบื้องต้นอยู่แล้ว บทกฎหมายดังกล่าวกำหนดให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ต้องดำเนินการทางวินัยทันที หากผู้บังคับบัญชาผู้ใดละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัย หรือผู้ผู้นั้นมีพฤติกรรมไปในทางให้การปกป้อง ช่วยเหลือข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้กระทำความผิดวินัยและเป็นผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตน หรือปฏิบัติหน้าที่ที่ทำการในเรื่องดังกล่าวโดยไม่สุจริตเที่ยงธรรม ให้ถือว่าผู้บังคับบัญชาผู้นั้นกระทำความผิดวินัยด้วยเช่นกัน^๖

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า วินัยเป็นมาตรการ กลไก ที่สำคัญยิ่งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในอันที่จะส่งผลให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมีวิญญานแห่งความเป็นครูที่ได้รับการเรียกขานว่า เป็นปูชนียบุคคล หากข้าราชการครูผู้มีหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอนมีวินัยอันควรค่าแก่การความเคารพนับถือแก่ผู้เรียน ย่อมส่งผลดีต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อประสาทวิทยากรให้แก่ผู้เรียน หากครูประพฤติตนแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนและสังคม ย่อมจะส่งผลให้ผู้เรียนเป็นผู้ประพฤติตนอยู่ในแบบอย่างที่ดีจากครูนั้นได้ และยังส่งผลดีให้การจัดการศึกษา การบริหารการศึกษา ย่อมบรรลุตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้วยเช่นกัน

^๖ มาตรา ๘๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

^๗ มาตรา ๘๗ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

^๘ มาตรา ๘๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

^๙ มาตรา ๘๕ วรรคเจ็ด แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

บทที่ ๓

บทบัญญัติที่สำคัญว่าด้วยวินัย

บทบัญญัติว่าด้วยวินัยที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้การกระทำในลักษณะอย่างไรที่อาจถือได้ว่าเป็นการกระทำผิดวินัย ตามหมวด ๖ วินัยและการรักษาวินัยตามมาตรา ๘๒ ถึง มาตรา ๘๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ แต่อย่างไรก็ตาม ในที่นี้ผู้เขียนจะขอนำเฉพาะบทบัญญัติที่เห็นว่ามีควมสำคัญมักจะนำมาใช้ประกอบในการปฏิบัติงานค่อนข้างบ่อยครั้งในการปฏิบัติงาน

ความผิดวินัยกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการ

“มาตรา ๘๔ วรรคหนึ่ง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เสมอภาคและเที่ยงธรรมมีความวิริยะ อุตสาหะ ขยันหมั่นเพียร ดูแลเอาใจใส่ รักษาประโยชน์ของทางราชการ และต้องปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัด

ห้ามมิให้อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจและหน้าที่ราชการของตนไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมหาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น

การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเพื่อตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง”

จะเห็นได้ว่า ผู้อาจกระทำผิดตามบทบัญญัตินี้ดังกล่าวต้องเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ หากไม่มีหน้าที่ราชการย่อมไม่มีความผิดตามกรณีนี้แต่อย่างใด แต่อาจมีความผิดตามบทบัญญัติในกรณีความผิดอื่นได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับพฤติการณ์แห่งการกระทำ หรืออีกนัยหนึ่งคือการกระทำนั้นครบองค์ประกอบของความผิดตามมาตราอื่นหรือไม่ ก่อนอื่นขออธิบายความหมายของคำว่า “หน้าที่ราชการ” คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้กระทำการนั้นมีหน้าที่ราชการ หรือได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือไม่

คำว่า “หน้าที่ราชการ”^{๑๐} หมายความรวมถึง การไปปฏิบัติหน้าที่อื่นที่ไม่ใช่งานราชการโดยตรง เช่น การปฏิบัติหน้าที่อื่นในรัฐวิสาหกิจ หรือองค์การของรัฐ หรือปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ออมทรัพย์ครู จำกัด เป็นต้น โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการตามที่ได้รับแต่งตั้งหรือได้รับมอบหมายจากผู้มีอำนาจ และในการปฏิบัติงานดังกล่าว หากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นได้กระทำการหรือเป็นการฝ่าฝืนโดยปฏิบัติงานไปโดยไม่ซื่อสัตย์สุจริตตามบทบัญญัติข้างต้น อาจถือได้ว่าเป็นการกระทำผิดวินัยกรณีนี้ได้ การที่จะพิจารณาว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดปฏิบัติงานโดยมี “หน้าที่ราชการในเรื่องใดหรือไม่” นั้น อาจพิจารณาได้จากเรื่องดังต่อไปนี้

๑. พิจารณาจากระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในเรื่องนั้นว่ามีระเบียบกฎหมายได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงานไว้เป็นประการใด เช่น กฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง ก็ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยต้องศึกษาระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างประกอบด้วยว่ากฎหมายและระเบียบดังกล่าวได้กำหนดให้มีรายละเอียดในการดำเนินการอย่างไรบ้าง หรือ ในเรื่องการพิจารณาเลื่อนเงินเดือนของ

^{๑๐} สำนักงาน ก.ค.ศ. กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการดำเนินการทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓, หน้า ๓๔-๓๕

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ก็ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประกอบกับกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการเลื่อนขั้นเงินเดือนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นต้น

๒. พิจารณาจากมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง

ในมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่งของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่งไว้อย่างชัดเจน เมื่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งใด มาตรฐานของการดำรงตำแหน่งนั้นย่อมได้กำหนดไว้ อันอาจเรียกว่าเป็นกำหนดมาตรฐานของตำแหน่ง เช่น ตำแหน่ง ครู ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ ตำแหน่ง นักทรัพยากรบุคคล เป็นต้น

๓. พิจารณาจากคำสั่งมอบหมายงานของผู้มีอำนาจหรือผู้บังคับบัญชา

แม้จะไม่มีกฎหมายหรือระเบียบหรือมาตรฐานกำหนดตำแหน่งกำหนดให้เป็นหน้าที่ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดไว้ก็ตาม ผู้มีอำนาจหรือผู้บังคับบัญชาอาจอาจมีคำสั่งมอบหมายงานหรือหน้าที่ราชการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดปฏิบัติหน้าที่นั้นได้ ซึ่งการมอบหมายดังกล่าว ผู้มีอำนาจหรือผู้บังคับบัญชาอาจจะทำด้วยวาจา มอบหมายเป็นหนังสือ หรือมอบหมายงานโดยทางพฤตินัยที่สื่อความหมายเป็นที่เข้าใจได้ระหว่างผู้มอบหมายกับผู้รับมอบหมายงาน ก็ชอบที่จะกระทำได้และมีผลทางกฎหมายด้วย

๔. พิจารณาจากพฤติการณ์ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ปฏิบัติหน้าที่

แม้ว่าจะไม่ปรากฏพยานหลักฐานว่าผู้มีอำนาจหรือผู้บังคับบัญชาได้มีคำสั่งมอบหมายหน้าที่ให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติหน้าที่ใดก็ตาม แต่หากมีข้อเท็จจริงแสดงได้ว่า เป็นกรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ยอมรับหรือตกลงด้วยสมัครใจเข้าไปผูกพันตนเองว่าเป็นหน้าที่ราชการของตนที่จะต้องรับผิดชอบ ย่อมถือได้ว่าผู้นั้นได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการนั้นโดยปริยาย และมีผลให้ต้องรับผิดชอบวินัยได้หากการปฏิบัติหน้าที่นั้นเป็นการต้องห้ามตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

คำว่า “ซื่อสัตย์” หมายความว่า ปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ไม่ทรยศ คดโกง

คำว่า “สุจริต” หมายความว่า ปฏิบัติด้วยความมุ่งหมายในทางที่ดีที่ชอบตามทำนองคลองธรรม

คำว่า “เที่ยงธรรม” หมายความว่า ปฏิบัติโดยลำเอียง

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิดตามมาตรา ๘๔ วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

ข้าราชการครูทำเฉลยข้อสอบให้นักศึกษาบางกลุ่มไปติวก่อนสอบด้วยความหวังให้นักศึกษาเกรงว่าจะทำข้อสอบไม่ได้ อันเป็นการช่วยเหลือนักศึกษาให้ได้คะแนนตามเกณฑ์การวัดผล โดยไม่ปรากฏว่ามีการเรียกกรองคำตอบแทนจากนักศึกษาแต่อย่างใด ถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ซื่อสัตย์สุจริตและเที่ยงธรรม ข้าราชการครูผู้กระทำการดังกล่าวมีความผิดวินัยไม่ร้ายแรงตามมาตรา ๘๔ วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ กรณี ปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยไม่ซื่อสุจริตและเที่ยงธรรม ผู้บังคับบัญชาได้สั่งลงโทษภาคทัณฑ์

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ดูแลเอาใจใส่งาน ไม่ตรวจสอบเอกสารให้รอบคอบทำให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ หรือเกิดการทุจริต ผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาสั่งลงโทษลดขั้นเงินเดือน ๑ ขั้น

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาฝ่าฝืนข้อบังคับคุรุสภาว่า ด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพที่เป็นความผิดวินัยภาคทัณฑ์

มาตรา ๘๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ การพิจารณาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำความผิดวินัยกรณีนี้หรือไม่ จะต้องพิจารณาในเบื้องต้นว่า ผู้นั้นมีอำนาจหน้าที่ราชการในเรื่องนั้นหรือไม่ หากได้ความว่าผู้นั้นมีอำนาจหน้าที่ราชการในเรื่องนั้น จึงจะพิจารณาต่อไปว่า ผู้นั้นได้อาศัยอำนาจหน้าที่นั้น หรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจหน้าที่นั้นหาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่นหรือไม่ และการอาศัยอำนาจหน้าที่ราชการนั้น ไม่จำเป็นจะต้องกระทำโดยตรง เพียงแต่ยอมให้ผู้อื่นกระทำหรือแม้แต่โดยทางอ้อมก็เข้าข่ายเป็นความผิดตามมาตรา ๘๔ วรรคสองแล้ว

ลักษณะการกระทำความผิดตามบทบัญญัติข้างต้น อาจแยกองค์ประกอบแห่งความผิดของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังนี้

องค์ประกอบความผิด ตามมาตรา ๘๔ วรรคสอง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องมีการกระทำหรือมีพฤติการณ์ ดังต่อไปนี้

๑. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นมีหน้าที่ราชการ
๒. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจหน้าที่ราชการของตน
๓. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้หาประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่น

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด

รับเงินหรือสิ่งของจากผู้มาติดต่อราชการ เพื่ออำนวยความสะดวกเป็นกรณีพิเศษ เป็นกรณีพิเศษเป็นวินัยภาคทัณฑ์

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษานำทรัพย์สินของราชการไปใช้ส่วนตัว

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับเงินส่วนลดจากร้านค้าโดยไม่ส่งเงินเงินคืนคลัง

มาตรา ๘๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

การกระทำที่จะเป็นความผิดตามบทบัญญัตินี้ดังกล่าว คือกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ การกระทำของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องเป็นการกระทำที่เข้าลักษณะหรือองค์ประกอบ ดังนี้

๑. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจะต้องมีหน้าที่ราชการที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายหรือคำสั่ง
๒. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องได้ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นต้องมี “หน้าที่ราชการ” ที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการ และในข้อเท็จจริงจะต้องได้กระทำการหรือได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการนั้นไปแล้ว หรืออาจเป็นการอยู่ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ราชการดังกล่าว ส่วนคำว่า “ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการ” ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นต้องมีหน้าที่ราชการตามกฎหมาย หรืออาจได้รับมอบหมายจากผู้มีอำนาจหรือผู้บังคับบัญชา แต่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นไม่ได้ปฏิบัติหรือละเว้นไม่กระทำการหรือละเลยหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการนั้น

๓. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้กระทำการดังกล่าวตามข้อ ๑ และ ข้อ ๒ เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ คำว่า “ประโยชน์” หมายความว่ารวมถึงประโยชน์อื่นที่อาจมิใช่ทรัพย์สิน อาทิ การได้รับส่วนลดใน

การซื้อสินค้าบริการ ได้รับการโดยสารตัวเครื่องบินฟรีไปทัศนศึกษาดูงานตามโครงการต่างๆ เป็นต้น

๔. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้กระทำการโดยมีเจตนาทุจริต

คำว่า “โดยมีเจตนาทุจริต” ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีเจตนาทำการทุจริต หรือมีเจตนาอันหมายถึงจิตอันชั่วร้ายคิดเป็นโจรร้ายในการปฏิบัติหน้าที่ราชการอันถือว่าเป็นเจตนาพิเศษเป็นองค์ประกอบสำคัญ

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้กระทำความผิดวินัยกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการ เป็นความวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา ๘๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ให้ผู้มีอำนาจหรือผู้บังคับบัญชาส่งลงโทษไล่ออกจากราชการ ถ้าเป็นกรณีได้ทำการทุจริตเงินของทางราชการ แม้นำเงินมาคืนแล้ว เช่น ผู้ถูกกล่าวหาได้ทำการโอนเงินที่ได้ทุจริตไปใช้เป็นการส่วนตัว จำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ได้โอนเงินจำนวนดังกล่าวคืนมาเข้าบัญชีของโรงเรียนสุจริตวิทยาแล้วก็ตาม การคืนเงินดังกล่าวไม่เป็นผลทำให้ผู้นั้นพ้นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และไม่ให้เป็นเหตุแห่งการลดหย่อนโทษให้เป็นโทษปลดออกจากราชการแต่อย่างใด ทั้งนี้ ตามนัยมติคณะรัฐมนตรีตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/ว ๒๓๔ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๓๖

ตัวอย่างของพฤติการณ์ความผิดกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการ^{๑๑} ตามมาตรา ๘๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

๑. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา นำเงินราชการที่ตนมีหน้าที่รับผิดชอบไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว ผู้มีอำนาจหรือผู้บังคับบัญชาพิจารณาลงโทษไล่ออกจากราชการ ตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวข้างต้น

๒. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่ง ครู ได้ทำการเปิดเผยข้อสอบวิชาที่ตนเองสอนหรือที่อยู่ในความครอบครองของตนเพื่อให้ผู้เข้าสอบหรือบุคคลอื่นทราบโดยตนได้รับค่าตอบแทนหรือประโยชน์อื่นใดจากการเปิดเผยข้อสอบดังกล่าว จากการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการตามมาตรา ๘๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ผู้มีอำนาจหรือผู้บังคับบัญชาพิจารณาลงโทษไล่ออกจากราชการ

๓. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ทำการเบิก-ถอนเงินของโรงเรียนแล้ว แต่ไม่นำเงินไปใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ของทางราชการ และไม่สามารถชี้แจงแสดงพยานหลักฐานเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินที่ได้ทำการเบิก-ถอนไปได้ พฤติการณ์ดังกล่าวเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ผู้มีอำนาจหรือผู้บังคับบัญชาได้พิจารณา ลงโทษไล่ออกจากราชการ

จะเห็นได้ว่า การกระทำหรือพฤติการณ์เกี่ยวกับการเบิก-จ่ายเงินราชการไม่ว่าจะเป็นเงินที่ได้รับการอนุมัติตามโครงการดำเนินงานต่างๆ ของทางราชการ หรือเป็นเงินที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่รับผิดชอบให้ดำเนินการใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ของทางราชการ อันถือได้ว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาดังกล่าวมีหน้าที่ราชการที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายหรืออาจได้รับคำสั่งมอบหมายมีหน้าที่ดำเนินการในเรื่องดังกล่าว แต่หากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษานั้นไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการตามที่ระเบียบกฎหมายกำหนดหรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งที่ผู้มีอำนาจหรือผู้บังคับบัญชาได้มีคำสั่งมอบหมาย แต่กลับกระทำการโดยทุจริตโดยการเบิก-จ่ายเงินของราชการไปใช้ประโยชน์เป็นการส่วนตัวหรือเพื่อให้เป็นประโยชน์

^{๑๑} สำนักงาน ก.ค.ศ. กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการดำเนินการทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัทธิธรรมศาสตร์, หน้า ๔๑

ให้แก่ผู้อื่น การกระทำดังกล่าวนี้ถือได้ว่าเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งผู้อำนวยการหรือผู้บังคับบัญชามีอำนาจพิจารณาลงโทษใส่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ได้กระทำการ ดังกล่าวออกจากราชการ โดยต้องไม่อาจนำเหตุผลหย่อนมาลดมาเป็นปลดออกจากราชการได้

ความผิดวินัยกรณีคัดลอกหรือลอกเลียนผลงานทางวิชาการ

“ มาตรา ๘๑ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่คัดลอกหรือลอกเลียนผลงานทางวิชาการของผู้อื่นโดยมิชอบ หรือนำผลงานทางวิชาการของผู้อื่น หรือจ้าง วาน ใช้ผู้อื่นทำผลงานทางวิชาการเพื่อไปใช้ในการเสนอขอ ปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนวิทยฐานะหรือการให้ได้รับเงินเดือนในระดับที่สูงขึ้น การฝ่าฝืนหลักการดังกล่าวนี้เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ร่วมดำเนินการคัดลอกหรือลอกเลียนผลงานของผู้อื่นโดยมิชอบ หรือรับจัดทำผลงานทางวิชาการไม่ว่าจะมีค่าตอบแทนหรือไม่ เพื่อให้ผู้อื่นนำผลงานนั้นไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินการตาม วรรคหนึ่ง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง”

ความมุ่งหมายของมาตรานี้^{๑๒} มุ่งหมายที่จะไม่ให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทำการคัดลอก หรือ ลอกเลียนผลงานทางวิชาการของผู้อื่นโดยมิชอบ และห้ามนำผลงานทางวิชาการของผู้อื่น จ้าง วาน ใช้ผู้อื่นนำผลงาน ทางวิชาการเพื่อใช้ในการดำเนินการขอปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนวิทยฐานะหรือการให้ ได้รับเงินเดือนในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งหากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมดำเนินการดังกล่าวไม่ว่าจะมี การจ่ายค่าตอบแทนในการดำเนินการหรือไม่ ถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ผู้มีอำนาจหรือผู้บังคับบัญชาอาจพิจารณาลงโทษวินัยอย่างร้ายแรง คือ โทษปลดออกจากราชการ หรืออาจเป็นโทษไล่ ออกจากราชการได้ ขึ้นอยู่กับความร้ายแรงแห่งกรณีหรือพฤติการณ์ของการกระทำผิดดังกล่าว

ความผิดวินัยตามมาตรา ๘๑ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว จะต้องมีการกระทำที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

๑. ผู้กระทำต้องเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามนิยามในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติ เดียวกัน จะเป็นข้าราชการตามกฎหมายอื่นไม่ได้ เช่น ข้าราชการกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการตำรวจ ข้าราชการ ตามกฎหมายว่าด้วยพนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

๒. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องได้ทำการคัดลอกหรือลอกเลียนผลงานทางวิชาการของผู้อื่น โดยมิชอบ โดยต้องเป็นการกระทำโดยเจตนาหรือตั้งใจให้ผู้อื่นหรือคณะกรรมการประเมินผลงานทางวิชาการเข้าใจไปว่า ผลงานทางวิชาการนั้นเป็นของตน พฤติกรรมในการคัดลอกหรือลอกเลียนผลงานทางวิชาการ อาจมีลักษณะเป็นการ คัดลอกหรือลอกเลียนเนื้อหาเป็นส่วนที่เป็นสาระสำคัญของผลงานทางวิชาการของตน หรืออาจทำการคัดลอกหรือ ลอกเลียนจากผลงานทางวิชาการของผู้อื่นให้มาเป็นเนื้อหาในผลงานทางวิชาการของตนเกินกว่าร้อยละห้าสิบของ ผลงานทางวิชาการของตนเอง หรืออาจเป็นการคัดลอกหรือลอกเลียนโดยมิได้ทำอย่างอิงตามหลักวิชาการหรือตาม รูปแบบที่เป็นที่ยอมรับกันในทางวิชาการ

^{๑๒} สำนักงาน ก.ค.ศ. กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการดำเนินการทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการ ศึกษา, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓, หน้า ๖๕

๓. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้นำเอาผลงานทางวิชาการของผู้อื่นไปใช้ในนามของตนเอง โดยตนเองไม่ได้จัดทำผลงานทางวิชาการนั้นเลย ซึ่งรู้อยู่แล้วว่าผลงานทางวิชาการนั้นเป็นของผู้อื่น

๔. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ทำการจ้าง วาน หรือใช้ให้ผู้อื่นดำเนินการจัดทำผลงานทางวิชาการให้ตน ไม่ว่าจะการใช้หรือวานผู้อื่นจะมีการจ่ายค่าตอบแทนหรือไม่ก็ตาม ก็ถือว่าผู้วานหรือใช้มีความวินัยอย่างร้ายแรง

ทั้งนี้ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ทำการคัดลอกหรือลอกเลียนผลงานทางวิชาการของผู้อื่น หรือทำการจ้าง วาน หรือใช้ผู้อื่นจัดทำผลงานทางวิชาการ ต้องกระทำการดังกล่าวโดยมีเจตนาหรือมีความตั้งใจหรือมีความมุ่งหมายว่าจะนำผลงานทางวิชาการนั้นไปใช้ในการเสนอขอปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนวิทยฐานะ หรือการให้ได้รับเงินเดือนสูงขึ้น หรืออีกนัยหนึ่ง จะต้องเป็นการกระทำโดยเจตนาตัวเอง ซึ่งจะต้องมีพฤติการณ์แห่งการกระทำที่แสดงให้เห็นได้ว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการดังกล่าวโดยเจตนา ไม่เช่นนั้นจะถือว่า ผู้กระทำมีความวินัยอย่างร้ายแรงกรณีตามบทบัญญัติข้างต้นไม่ได้

ส่วนกรณีความผิดวินัยตามมาตรา ๙๑ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้นที่กำหนดให้ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ร่วมดำเนินการคัดลอกหรือลอกเลียนผลงานทางวิชาการของผู้อื่นโดยมิชอบ หรือรับจัดทำผลงานทางวิชาการไม่ว่าจะมีค่าตอบแทนหรือไม่ เพื่อให้ผู้อื่นนำผลงานนั้นไปใช้ประโยชน์ในการเสนอขอปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนวิทยฐานะหรือการให้ได้รับเงินเดือนที่สูงขึ้น เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง นั้น

จะเห็นได้ว่า ผู้ร่วมดำเนินการในการคัดลอกหรือลอกเลียนผลงานทางวิชาการของผู้อื่นโดยมิชอบ หรือผู้รับจัดทำผลงานทางวิชาการไม่ว่าจะมีการจ่ายค่าตอบแทนในการจัดทำผลงานหรือไม่ เพื่อให้ผู้อื่นนำผลงานนั้นไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินการข้างต้น ต้องเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น หากผู้กระทำไม่ใช่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นย่อมไม่มีความผิดวินัยกรณีนี้แต่อย่างใด

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด ตามมาตรา ๙๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

๑. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ร่วมดำเนินการในการจัดทำผลงานทางวิชาการโดยมีการจ่ายค่าตอบแทน ในฐานะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา เคยทำหน้าที่ประเมินผลงานทางวิชาการของผู้อื่น หรือมีหน้าที่เกี่ยวกับการประเมินผลงานทางวิชาการ มีพฤติกรมรับจัดทำผลงานทางวิชาการ

๒. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มีพฤติกรรมเป็นนายหน้า ตัวกลาง ผู้ติดต่อ ผู้สนับสนุน หรือเป็นผู้ชี้ช่องทางให้มีการรับจ้างจัดทำผลงานทางวิชาการโดยตนได้รับค่าตอบแทนจากการกระทำนั้น

๓. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในฐานะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาได้รับจัดทำผลงานทางวิชาการให้กับผู้อื่น

จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมดังกล่าวของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ผู้มีอำนาจหรือผู้บังคับบัญชาอาจพิจารณาลงโทษปลดออกจากราชการ หรืออาจพิจารณาลงโทษไล่ออกจากราชการ ตามควรแก่กรณีความผิด

ความผิดวินัยกรณีกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว

“มาตรา ๙๔ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องรักษาชื่อเสียงของตน และรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย โดยไม่กระทำการใดๆ อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว

การกระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก หรือโทษที่หนักกว่าจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือให้ได้รับโทษที่หนักกว่าจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือการทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เสพยาเสพติดหรือสนับสนุนให้ผู้อื่นเสพยาเสพติด เล่นการพนันเป็นอาจิลน หรือกระทำการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษา ไม่ว่าจะอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของตนหรือไม่ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง”

บทบัญญัติข้างต้นนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะควบคุมพฤติกรรมหรือการกระทำของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอันถือว่าเป็นวิชาชีพที่สังคมไทยยอมรับมาตั้งแต่เนิ่นนานจนได้รับการกล่าวขานมาตลอดว่าเป็น “ปูชนียบุคคล” หรือเรียกว่า “ครู” อันเป็นที่เคารพนับถือของบรรดานักเรียนนักศึกษา ส่วนที่ว่ากระทำการในลักษณะใดจึงจะถือได้ว่าเป็น “ผู้ประพฤติชั่ว” หรือ “ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง” นั้น ย่อมจะขึ้นอยู่กับพฤติการณ์แห่งสังคมทั่วไปว่าการกระทำใดที่อาจส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของสังคม หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการกระทำที่ฝืนหรือขัดกับความรู้สึกของสังคมนั้นนั่นเอง อีกทั้งการกระทำนั้นต้องส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงของตน หรือกระทบเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการในทางที่เสียหายหรือเสื่อมเสีย ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อมก็ตาม ทั้งนี้ ต้องพิจารณาว่าพฤติกรรมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทำให้ความเสื่อมเสียอย่างร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรง อันอาจถือได้ว่าเป็นความผิดวินัยกรณีกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว หรือเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง แล้วแต่กรณี ดังจะได้อธิบายต่อไป

คำว่า “ประพฤติชั่ว” ^{๑๓} หมายถึง การกระทำการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียต่อชื่อเสียง หรือเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

จะเห็นได้ว่า การที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจะกระทำผิดวินัยกรณีกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชู้ได้นั้น อาจพิจารณาได้จากองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

๑. เกียรติของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

อาจพิจารณาได้จากตำแหน่งหน้าที่ราชการของข้าราชการครูดังกล่าวว่าเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อย ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ พิจารณาประกอบกับผลของการกระทำหรือพฤติการณ์ของผู้นั้นด้วยว่าเป็นการกระทำที่ผิดหรือฝ่าฝืนแบบธรรมเนียมของการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ดีหรือไม่ ว่าผู้นั้นดำรงตำแหน่งในระดับที่ควรได้รับการสรรเสริญหรือเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนมากน้อยเพียงใดโดยคำนึงถึงความรู้สึกนึกคิดของสังคมทั่วไปประกอบกัน

๒. พิจารณาได้จากความรู้สึกนึกคิดของสังคมโดยรวม

อาจเป็นสังคมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยตรง หรือความรู้สึกของผู้ปกครองนักเรียนหรือนักศึกษาว่าจะมียอมรับหรือไม่อาจยอมรับในกระทำทำเช่นนั้นมากน้อยเพียงใด สังคมมีความรังเกียจต่อการกระทำนั้นมากน้อยเพียงใด ดังได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น

^{๑๓} สำนักงาน ก.ค.ศ. กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการดำเนินการทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓, หน้า ๗๒

๓. พิจารณาจากเจตนาในการกระทำของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้กระทำการนั้น

โดยพิจารณาว่าผู้กระทำได้กระทำการนั้นไปโดยรู้สึกในการกระทำและประสงค์ต่อผลของการกระทำหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำที่ตนกระทำหรือไม่เพียงใด ไม่เช่นนั้นจะไม่มีคามผิดวินัยกรณีเป็นผู้ประพฤติชั่วตามบทบัญญัติข้างต้น ยกตัวอย่างเช่น ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาขับรถในขณะมีอาการเมาไม่รู้สึกลงในขณะนั้นไม่สามารถควบคุมตนเองได้ ย่อมถือได้ว่าเป็นการกระทำโดยไม่มีเจตนาตามนัยความผิดกรณีเป็นผู้ประพฤติชั่วแต่อาจเป็นการกระทำความผิดทางอาญารฐานขับรถโดยประมาทได้ เป็นต้น

ตัวอย่างความผิดกรณีกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว

๑. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำความผิดอาญา ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดไม่ถึงจำคุก หรือจำคุกแต่ให้รอลงอาญา ไม่ถือเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๙๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

๒. ทะเลาะวิวาทหรือทำร้ายร่างกายผู้อื่นไม่ถึงบาดเจ็บสาหัส เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง กรณีกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว ตามมาตรา ๙๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

๓. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเมาสุราอาละวาด เป็นความวินัยไม่ร้ายแรง กรณีกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว ตามมาตรา ๙๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

๔. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ทำการปลอมเอกสารหรือปลอมลายมือชื่อของผู้อื่นทำให้ราชการหรือผู้อื่นได้รับความเสียหายไม่ร้ายแรง เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง กรณีกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว ตามมาตรา ๙๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

๕. การเปิดเผยข้อสอบที่ไม่ได้อยู่ในความครอบครองรับผิดชอบของตนเอง โดยไม่ได้เรียกหรือรับผลประโยชน์ตอบแทน เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง กรณีกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว ตามมาตรา ๙๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

ส่วนที่มาตรา ๙๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว กำหนดให้ การกระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก หรือโทษที่หนักกว่าจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือให้ได้รับโทษที่หนักกว่าจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือการทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง เห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดความผิดวินัยอย่างร้ายแรงสองกรณี ได้แก่ กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก หรือโทษที่หนักกว่าจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือได้รับโทษที่หนักกว่าจำคุก กับความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบแห่งความผิดวินัยอย่างร้ายแรงดังกล่าว ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องได้กระทำความผิดอาญาที่ไม่ใช่ความผิดกระทำโดยประมาทหรือเป็นความผิดลหุโทษหรือความผิดเล็กน้อย และศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าจำคุก ซึ่งคำว่า “ได้รับโทษจำคุก” หมายถึง ข้าราชการครูและ

บุคลากรทางการศึกษาต้องถูกศาลพิพากษาถึงที่สุดและถูกจำคุกจริงตามคำพิพากษานั้น หากศาลให้รอการลงโทษจำคุกไว้ตามกำหนดตามคำพิพากษา จะไม่ต้องด้วยมาตรา ๙๔ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน ส่วนคำว่า “โทษที่หนักกว่าจำคุก” หมายถึง โทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ และคำว่า “คำพิพากษาถึงที่สุด” หมายความว่า โจทก์จำเลยไม่ได้อุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาของศาลชั้นต้น หรือศาลอุทธรณ์ แล้วแต่กรณี

สำหรับความวินัยกรณีกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง การที่จะพิจารณาการกระทำของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาว่าเป็นการกระทำที่ถือว่าประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงหรือไม่ นั้น จะต้องพิจารณาจากบริบททางสังคมทั่วไปเป็นพื้นฐาน เช่น อาจพิจารณาจากความรู้สึกนึกคิดของประชาชนโดยรวมว่ามีความรังเกียจต่อการกระทำนั้นว่าเป็นการกระทำชั่วอย่างร้ายแรงหรือไม่เพียงใด โดยอาจพิจารณาในเรื่องเกียรติของข้าราชการครู ความรู้สึกของสังคมทั่วไป รวมทั้งเจตนาของการกระทำของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษานั้น ประกอบตั้งที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เช่น กรณีของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นที่ยอมรับในสังคมไทยว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูงได้รับการยกย่องสรรเสริญว่าเป็น “ปูชนียบุคคล” เป็น “แม่พิมพ์ของชาติ” มีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้อบรมสั่งสอนลูกศิษย์ให้เป็นคนดีของสังคม แต่กลับมีพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์ฉันคู่สมรสกับภรรยาหรือสามีของผู้อื่น การกระทำความผิดดังกล่าวนี้ย่อมส่งผลให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการและความรู้สึกของสังคม เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. ๓๕๔/๒๕๕๑)^{๑๔}

ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิดวินัยกรณีประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๙๔ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗^{๑๕}

๑. ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด เนื่องจากกระทำผิดอาญา เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๙๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

๒. ประพฤติผิดทางเพศมีความสัมพันธ์ฉันคู่สมรสถึงขั้นร่วมประเวณีกับคู่สมรสของผู้อื่น เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๙๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

๓. ทำการบังคับขืนใจผู้อื่นให้มีเพศสัมพันธ์กับตน เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๙๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

๔. กระทำอนาจารผู้เรียน เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๙๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

๕. ปลอมเอกสารราชการจนเป็นเหตุให้ราชการหรือผู้อื่นได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๙๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

๖. ปลอมลายมือชื่อผู้อื่นเพื่อหาผลประโยชน์ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๙๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

^{๑๔-๑๕} สำนักงาน ก.ค.ศ. กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการดำเนินการทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒, หน้า ๗๖

๗. ทุจริตการสอบบรรจุหรือการสอบเข้าทำงาน เช่น ไปเข้าสอบแทนผู้อื่น เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๙๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

๘. ทำร้ายร่างกายผู้เรียนจนผู้เรียนได้รับบาดเจ็บสาหัส เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๙๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

๙. ตีมีสุราขณะปฏิบัติหน้าที่ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๙๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

๑๐. ยักยอกเงินที่ผู้อื่นฝากไว้ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๙๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

จะเห็นได้ว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้รับโทษจำคุก หรือให้ได้รับโทษที่หนักกว่าโทษจำคุก ที่ไม่ใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือลหุโทษ หรือกระทำการอื่นใด เช่น มีพฤติกรรมในทางชู้สาวกับผู้อื่นถึงขั้นร่วมประเวณี หรือเมาสุราจนราชการได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง ยักยอกเงินของผู้อื่นที่ตนรับฝากไว้ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๙๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

นอกจากนี้ มาตรา ๙๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติเดียวกันยังได้บัญญัติกำหนดอีกด้วยว่า “ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เสพยาเสพติดหรือสนับสนุนให้ผู้อื่นเสพยาเสพติด เล่นการพนันเป็นอาจณ หรือกระทำการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษา ไม่ว่าจะอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของตนหรือไม่ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง” จะเห็นได้ว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีพฤติกรรมเสพยาเสพติดหรือสนับสนุนให้ผู้อื่นเสพยาเสพติด มีพฤติกรรมชอบเล่นการพนันเป็นอาจณ หรือกระทำการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษา แม้ผู้เรียนหรือนักศึกษานั้นจะไม่ได้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของตนหรือไม่ก็ตาม หากได้กระทำการดังกล่าวโดยมีเจตนา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นย่อมต้องเป็นผู้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง

คำว่า “เสพยาเสพติด” หมายความว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทำการเสพของมีนเมาซึ่งต้องห้ามตามกฎหมาย เช่น เสพเฮโรอีน ฝิ่น กัญชา ยาบ้า เป็นต้น หรือมีพฤติกรรมสนับสนุนให้ผู้อื่นโดยอาจเป็นการแจกจ่าย จำหน่ายให้ผู้อื่นเสพยาดังนั้นด้วย

คำว่า “เล่นการพนันเป็นอาจณ” หมายความว่า เล่นการพนันอย่างต่อเนื่องโดยสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็นการเล่นการพนันที่ต้องได้รับอนุญาตจากทางราชการก่อนหรือไม่ก็ตาม

ส่วนคำว่า “ล่วงละเมิดทางเพศ” ^{๑๖} หมายความว่า การมีพฤติกรรมในทางเพศที่ไม่เหมาะสมอันเป็นการกระทำความผิดต่อผู้อื่นไม่จะเป็นการกระทำด้วยคำพูดคำจาที่ไม่เหมาะสม อาจกระทำโดยใช้สายตา ใช้ท่วงทิวจาไม่เหมาะสมที่สื่อไปในทางละเมิดทำให้ผู้อื่นเสียหาย รวมตลอดถึงการบังคับข่มขู่ผู้อื่นให้มีเพศสัมพันธ์กับตนด้วย ทั้งนี้ ต้องพิจารณาจากพฤติการณ์แวดล้อมต่างๆ ประกอบกันในแต่ละรายกรณีไป เช่น ผู้กระทำการนั้นมีเจตนาหรือรู้สำนึกในการกระทำหรือไม่ เป็นต้น

^{๑๖} สำนักงานกิจการสตรีและครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ www.women

ตัวอย่างพฤติการณ์ความวินัย^{๑๗} ตามมาตรา ๙๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๗

กรณีเล่นการพนัน

๑. เล่นการพนันในสถานศึกษา หรือหน่วยงานที่ตนสังกัดอยู่ เป็นความวินัยอย่างร้ายแรง ถูกลงโทษไล่ออกจากราชการ

๒. เล่นการพนันในเวลาปฏิบัติหน้าที่ราชการ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงถูกลงโทษไล่ออกจากราชการ

๓. เล่นการพนันกับเพื่อนร่วมงานหรือผู้เรียนหรือนักศึกษาในสถานศึกษาเดียวกัน เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถูกลงโทษไล่ออกจากราชการ

๔. เป็นเจ้ามือ หรือร่วมเป็นผู้ดำเนินการเพื่อจัดให้มีการเล่นการพนัน เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถูกลงโทษไล่ออกจากราชการ

กรณีล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษา

๑. การมีเพศสัมพันธ์ หรือการขอมิเพศสัมพันธ์ หรือการล่วงละเมิดทางเพศถึงขั้นพยายามมีเพศสัมพันธ์กับผู้เรียนหรือนักศึกษาที่อยู่ในสถานศึกษา เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถูกลงโทษไล่ออกจากราชการ

๒. การมีพฤติกรรมที่เป็นการสัมผัสเนื้อตัว โดยส่อให้เห็นถึงเจตนาหรือจุดมุ่งหมายที่จะดำเนินไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถูกลงโทษไล่ออกจากราชการ

๓. การมีพฤติกรรมทางกายอันหนึ่งอันใดหรือมีหลายพฤติกรรมประกอบกัน แม้จะไม่มีสัมผัสเนื้อตัว แต่มีลักษณะที่ส่อให้รู้ถึงเจตนาที่จะล่วงเกินความเป็นส่วนตัว หรือความรู้สึกส่วนตัวในทางเพศ และมีผลทำให้ผู้ถูกกระทำได้รับความอับอาย ความอึดอัด ความคับข้องใจ เช่น การมองผู้ถูกกระทำในลักษณะถ้ามอง การมองด้วยเจตนาล่วงเกินทางเพศ การให้ดูสื่อลามกอนาจาร การสั่งให้นักเรียนหรือนักศึกษาแสดงท่าทางที่ไม่เหมาะสมหรือสั่งให้แต่งกายที่ไม่เหมาะสมไม่ควรในทางเพศ เป็นต้น การกระทำในลักษณะดังกล่าวมานี้ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถูกลงโทษปลดออกจากราชการ

ศาลปกครองได้วินิจฉัยพฤติการณ์ความผิดกรณีเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๙๔ วรรคสอง และมาตรา ๙๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ดังนี้

๑. ใช้เอกสารหนังรับรองเงินเดือนปลอมไปประกันตัวจำเลยในคดีอาญาจนถูกศาลพิพากษาลงโทษฐานใช้เอกสารปลอมและละเมิดอำนาจศาล เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงกรณีกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๙๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ทั้งนี้ ตามคำพิพากษาศาลปกครองกลาง ที่ ๑๖๐๘/๒๕๕๗

๒. มียาเสพติดให้โทษประเภทที่ ๑ (ยาบ้า) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงกรณีสนับสนุนให้ผู้อื่นเสพยาเสพติด ตามมาตรา ๙๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ทั้งนี้ ตามคำพิพากษาศาลปกครองกลาง ที่ ๑๐๒๒/๒๕๕๘

๓. กระทำอนาจารเด็กนักเรียนหญิงซึ่งเป็นศิษย์ของตน เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษา ตามมาตรา ๙๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ทั้งนี้ ตามคำพิพากษาศาลปกครองกลาง ที่ ๑๒๓๙/๒๕๕๖ และคำพิพากษาศาลปกครองกลาง ที่ ๖๗๖/๒๕๕๗

^{๑๗} สำนักงาน ก.ค.ศ. กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการดำเนินการทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓, หน้า ๗๘-๗๙

๔. ล่อลวงนักเรียนหญิงซึ่งเป็นศิษย์ไปข่มขืนกระทำชำเรา เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษา ตามมาตรา ๙๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ทั้งนี้ ตามคำพิพากษาศาลปกครองกลาง ที่ ๑๐๐๖/๒๕๔๗ และคำพิพากษาศาลปกครองกลาง ที่ ๗๘๗/๒๕๔๘

๕. มีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับนักศึกษาหญิงซึ่งเป็นศิษย์ในขณะที่ตนเองมีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษา ตามมาตรา ๙๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ทั้งนี้ ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. ๙๖/๒๕๔๗

๖. กระทำอนาจารและข่มขืนกระทำชำเราข้าราชการครูสตรีซึ่งเป็นผู้ได้บังคับบัญชาของตน เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษา ตามมาตรา ๙๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ทั้งนี้ ตามคำพิพากษาศาลปกครองกลาง ที่ ๖๗๙/๒๕๔๘

จากตัวอย่างกรณีความผิดวินัยดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การที่ข้าราชการมีพฤติกรรมเข้าไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติดไม่ว่าจะเป็นการเสพยาเสพติด หรือเป็นการสนับสนุนให้ผู้อื่นเสพยาเสพติด มีพฤติกรรมเล่นการพนัน และพฤติกรรมล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษาไม่ว่าจะอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของตนหรือไม่ก็ตาม ย่อมเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๙๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติข้างต้น อาจถูกผู้มีอำนาจหรือผู้บังคับบัญชาพิจารณาสั่งลงโทษปลดออกจากราชการ หรือไล่ออกจากราชการได้

การดำเนินการทางวินัย

การดำเนินการทางวินัยเป็นวิธีการดำเนินการเพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครอง หรืออีกนัยหนึ่ง การดำเนินการทางวินัย ถือว่าเป็นการพิจารณาทางปกครองตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ กล่าวคือ เป็นการเตรียมการและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่เพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครอง ในที่นี้ คือ คำสั่งลงโทษทางวินัย ตามที่กำหนดเป็นโทษ ๕ สถาน ตามมาตรา ๙๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ คือ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดเงินเดือน เป็นโทษวินัยไม่ร้ายแรง กำหนดให้โทษ ปลดออกจากราชการ และโทษไล่ออกจากราชการ เป็นโทษวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา นั้น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการตามหมวด ๗ การดำเนินการทางวินัย ตามมาตรา ๙๘ ถึง มาตรา ๑๐๖ ทั้งนี้ ได้กำหนดขั้นตอนและวิธีดำเนินงานโดยละเอียดในการสอบสวนตามกฎหมาย ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐

การสืบสวน

คำว่า “การสืบสวน” หมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักในเบื้องต้นเกี่ยวกับที่กล่าวหาเพื่อประกอบการพิจารณาว่าเป็นกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัยหรือไม่ เพื่อจะได้พิจารณาดำเนินการทางวินัยต่อไป

การสืบสวนอาจแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท ดังนี้

หากพิจารณาแบ่งประเภทของการสืบสวนตามผลของการสืบสวนอาจแบ่งได้เป็นการสืบสวนที่ถือเป็นการดำเนินการวินัย กับการสืบสวนที่ถือเป็นการดำเนินการทางวินัย กล่าวคือ อาจพิจารณาลงโทษได้ตามผลของการสืบสวนนั้นได้เลย โดยไม่ต้องดำเนินการทางวินัยหรือทำการสอบสวนในเรื่องที่ได้สืบสวนแล้วนั้นอีก

๑. การสืบสวนที่ถือเป็นการดำเนินการทางวินัย

การสืบสวนที่ดำเนินการตามมาตรา ๙๘ วรรคเจ็ด แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ที่กำหนดให้การดำเนินการทางวินัยในกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. จะดำเนินการทางวินัยโดยไม่สอบสวนก็ได้ และกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยความผิดปรากฏชัดแจ้ง พ.ศ. ๒๕๔๙ กำหนดให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรงในกรณีดังต่อไปนี้ เป็นกรณีความผิดปรากฏชัดแจ้ง ซึ่งผู้บังคับบัญชาจะดำเนินการทางวินัยตามมาตรา ๑๐๐ วรรคหนึ่งหรือวรรคสองหรือมาตรา ๑๐๔(๑) โดยไม่สอบสวนหรือทดสอบก็ได้ หรือแม้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงในกรณีดังต่อไปนี้ เป็นกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ซึ่งผู้บังคับบัญชาจะดำเนินการทางวินัยตามมาตรา ๑๐๐ วรรคสี่ หรือมาตรา ๑๐๔(๑) โดยไม่สอบสวนหรือทดสอบก็ได้ ซึ่งความผิดวินัยไม่ร้ายแรงที่เป็นกรณีความผิดปรากฏชัดแจ้งตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. ก็อย่างเช่น^{๑๘} ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำความผิดอาญาจนต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้นั้นกระทำความผิดและผู้บังคับบัญชาเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำพิพากษานั้นได้ความประจักษ์ชัดแล้ว และที่ถือว่าเป็นกรณีความผิดวินัยอย่างร้ายแรงที่ปรากฏชัดแจ้ง เช่น กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือให้ลงโทษที่หนักกว่าจำคุก หรือข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลายกสิบห้าวัน และผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการสืบสวนแล้วเห็นว่าไม่มีเหตุพยานสมควรหรือมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ เป็นต้น

^{๑๘} กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง พ.ศ. ๒๕๔๙

๒. การสืบสวนที่ไม่ถือเป็นการดำเนินการทางวินัย

การสืบสวนที่ไม่ถือเป็นการดำเนินการทางวินัยหมายความว่า การสืบสวนข้อเท็จจริงตามที่มาตรา ๙๕ วรรคห้า แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้เมื่อมีการกล่าวหาโดยปรากฏตัวผู้กล่าวหาหรือกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำความผิดวินัยโดยยังไม่มีพยานหลักฐาน ให้ผู้บังคับบัญชารีบดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยหรือไม่ ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยจึงจะยุติเรื่องได้ ถ้าเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยก็ให้ดำเนินการทางวินัยทันที^{๑๙} จะเห็นได้ว่า การสืบสวนที่ยังไม่ได้ถือว่าการดำเนินการทางวินัยนั้นจะเป็นการสืบสวนเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงในเบื้องต้นก่อนที่จะดำเนินการทางวินัย หากผลการสืบสวนพบว่าไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นกระทำความผิดวินัย ผู้บังคับบัญชาก็จะดำเนินการทางวินัยหรือดำเนินการสอบสวนต่อไปทันที ในขณะที่ผลการสืบสวนที่ถือเป็นการดำเนินการทางวินัยนั้น ผู้บังคับบัญชาชอบที่จะไม่ดำเนินการทางวินัยหรือไม่ทำการสอบสวนหรืองดการสอบสวนและพิจารณาสั่งลงโทษทางวินัยโดยอาศัยผลการสืบสวนที่ถือเป็นการดำเนินการทางวินัยเป็นพยานหลักฐานประกอบการดำเนินการได้

การดำเนินการทางวินัย

คำว่า “การดำเนินการทางวินัย” หมายความว่า กระบวนพิจารณาทางปกครองของเจ้าหน้าที่เพื่อจะพิจารณา วินิจฉัยว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้กระทำความผิดวินัยตามที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยหรือไม่ โดยอาจ เริ่มต้นจากการตั้งเรื่องกล่าวหา การสืบสวนข้อเท็จจริง การสอบสวน การพิจารณาความผิดและการกำหนดสถานโทษ การออกคำสั่งลงโทษ รวมถึงการพักราชการหรือการให้ออกจากราชการไว้ก่อนในระหว่างการดำเนินการทางวินัยยังไม่เสร็จสิ้นตามกระบวนการดังกล่าว

การดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีขั้นตอนการดำเนินการที่กำหนดในมาตรา ๙๘ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ความว่า ให้ผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อดำเนินการสอบสวนให้ได้ ความจริงและความยุติธรรมโดยมิชักช้า และในการสอบสวนจะต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุน ข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหามีโอกาสชี้แจงและนำสืบ แก่ข้อกล่าวหา

จะเห็นได้ว่า ในการดำเนินการทางวินัยผู้บังคับบัญชาจะต้องมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวน เพื่อให้ได้ความจริงและความยุติธรรมโดยมิชักช้า คือต้องดำเนินการจะชักช้าไม่ได้ และในการสอบสวนต้องให้ผู้ถูกกล่าวหามีโอกาสชี้แจงและนำสืบแก่ข้อกล่าวหาได้

การสอบสวนกรณีที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ เป็นผู้สั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการสอบสวน และต้องมีกรณีอันมีมูลว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงเท่านั้น เว้นแต่กรณีที่ข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษากระทำความผิดวินัยร่วมกันและในจำนวนผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าวผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ของผู้ถูก กล่าวหาผู้หนึ่งผู้ใดเป็นผู้บังคับบัญชาที่มีลำดับสูงกว่าผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ของผู้ถูกกล่าวหารายอื่น ก็ให้ ผู้บังคับบัญชาในลำดับชั้นสูงกว่าดังกล่าวเป็นผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาทั้งหมด

^{๑๙} มาตรา ๙๕ วรรคห้า แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

จะเห็นได้ว่า ผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ได้แก่ ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน แต่ถ้ากรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัยร่วมกัน ก็ให้ผู้บังคับบัญชาในลำดับชั้นสูงกว่าของผู้ถูกกล่าวหาทั้งหมดเป็นผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน แต่ในกรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต่างหน่วยงานการศึกษาหรือต่างเขตพื้นที่การศึกษากระทำผิดวินัยร่วมกัน ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ของผู้ถูกกล่าวหาแต่ละรายประสานการดำเนินการร่วมกันในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

ในกรณีที่มีปัญหาหรือความเห็นขัดแย้งในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ถ้าในระหว่างผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ในเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกันให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานั้นเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด ถ้าในระหว่างผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ต่างเขตพื้นที่การศึกษา ให้เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดในกรณีต่างส่วนราชการให้รัฐมนตรีเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดรวมทั้งกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นเพื่อรักษาประโยชน์ของทางราชการ หรือจะทำให้การสอบสวนนั้นเสร็จไปโดยเร็วและยุติธรรมก็ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดดังกล่าวมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนขึ้นสอบสวนแทนได้

จะเห็นได้ว่า หากมีปัญหาหรือความเห็นขัดแย้งในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ก็ได้กำหนดให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัด เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือรัฐมนตรีแล้วแต่กรณี เป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดได้ รวมทั้งมีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนขึ้นสอบสวนแทนก็ได้หากมีเหตุผลและความจำเป็นเพื่อรักษาประโยชน์ของทางราชการ อนึ่ง ให้นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลหรือรัฐมนตรีเจ้าสังกัดมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนกรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงได้

ทั้งนี้ ในการดำเนินการสอบสวนพิจารณาเพื่อให้ได้ความจริงและความยุติธรรมให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐

การสอบสวน

คำว่า “การสอบสวน” หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายเพื่อจะให้ทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ หรือเพื่อพิสูจน์ความจริงเกี่ยวกับเรื่องที่ถูกกล่าวหาเพื่อให้ได้ความจริงและความยุติธรรม และเพื่อพิจารณาว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการอันเป็นความผิดวินัยในกรณีตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ หากผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยจริงควรให้ได้รับโทษตามควรแก่กรณีในสถานโทษใด

การสอบสวนทางวินัยมีอยู่ ๒ ประเภท ดังนี้

๑. การสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง

โดยที่มาตรา ๙๘ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวประกอบกับกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎ ก.ค.ศ. ดังกล่าวกำหนดส่วนในการดำเนินการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณาดังกล่าวให้নাขั้นตอนและวิธีการของการดำเนินการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงมาใช้บังคับโดยอนุโลม^{๒๐} คณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรงต้องดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วันนับวันที่ประธานกรรมการสอบสวนได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้ง

^{๒๐} ข้อ ๒๑ แห่งกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐

คณะกรรมการสอบสวน หากมีเหตุจำเป็นไม่สามารถสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ให้ประธานกรรมการรายงานพร้อมระบุเหตุที่ทำให้การสอบสวนไม่แล้วเสร็จให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทราบ เพื่อขอขยายเวลาสอบสวนออกไปครั้งละไม่เกิน ๓๐ วันนับแต่วันที่ครบกำหนดระยะเวลาเดิม

อนึ่ง หากพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรงตามที่ถูกกล่าวหาจริง จะต้องได้รับอย่างหนึ่งอย่างใดในโทษ ๓ สถาน ตามควรแก่กรณีความผิด ได้แก่ โทษภาคทัณฑ์ โทษตัดเงินเดือน หรือโทษลดเงินเดือนแล้วแต่กรณี

๒. การสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง

การสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงให้เป็นไปตามมาตรา ๙๘ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวประกอบกับกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎ ก.ค.ศ. ดังกล่าวกำหนด ส่วนกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงตามกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณาดังกล่าว คณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงจะต้องดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายใน ๑๘๐ วันนับวันที่ประธานกรรมการสอบสวนได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน^{๒๑} หากมีเหตุจำเป็นไม่สามารถสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ให้ประธานกรรมการรายงานพร้อมระบุเหตุที่ทำให้การสอบสวนไม่แล้วเสร็จให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทราบ เพื่อขอขยายเวลาสอบสวนออกไปครั้งละไม่เกิน ๖๐ วันนับแต่วันที่ครบกำหนดระยะเวลาเดิม

หากไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาตามข้อ ๑-๕ ให้ประธานกรรมการรายงานเหตุจำเป็นเพื่อขอขยายเวลาออกไปตามความจำเป็นครั้งละไม่เกิน ๖๐ วัน แต่ถ้าขยายเวลาออกไปไม่สามารถดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลา ๒๔๐ วัน^{๒๒} ให้ประธานกรรมการรายงานเหตุจำเป็นให้ กศจ. กاهشินธุ์เพื่อมีมติให้เร่งรัดการสอบสวน อาจกำหนดมาตรการ กลไกเพื่อให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการแล้วเสร็จภายในเวลาที่ กศจ. กำหนดต่อไป

อนึ่ง หากพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามที่ถูกกล่าวหาจริง จะต้องได้รับอย่างหนึ่งอย่างใดในโทษ ๒ สถานตามควรแก่กรณีความผิด ได้แก่ โทษปลดออกจากราชการ หรือโทษไล่ออกจากราชการ แล้วแต่กรณี

^{๒๑} ข้อ ๒๐ วรรคสอง แห่งกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐

^{๒๒} ข้อ ๒๐ วรรคสาม แห่งกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐

โดยที่ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ กำหนดให้นำขึ้นตอนและวิธีการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงมาใช้บังคับกับการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรงอนุโลม ในที่นี้จะได้นำเสนอขึ้นตอนและวิธีการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงที่กำหนดโดย กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ ดังต่อไปนี้

๒.๑ ผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยถือว่า เป็นขั้นตอนแรกของการดำเนินการทางวินัยข้าราชการไม่ว่าจะเป็นข้าราชการตามบทบัญญัติว่าด้วยข้าราชการประเภทใด เช่น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ พระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นต้น ในที่นี้จะได้อธิบายถึงการดำเนินการทางวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นสำคัญ

โดยที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง กำหนดให้ “การดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย ให้ผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อดำเนินการสอบสวนให้ได้รับความจริงและความยุติธรรมโดยมิชักช้า และในการสอบสวนจะต้องแจ้งข้อกล่าวหาและพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหามีโอกาสชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา” วรรคสอง กำหนดว่า “การสอบสวนกรณีที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ เป็นผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน และต้องมีกรณีอันมีมูลว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงเท่านั้น เว้นแต่กรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัยร่วมกัน และในจำนวนผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าว ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ของผู้ถูกกล่าวหาผู้หนึ่งผู้ใดเป็นผู้บังคับบัญชาที่มีลำดับชั้นสูงกว่าผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ของผู้ถูกกล่าวหารายอื่นก็ให้ผู้บังคับบัญชาในลำดับชั้นสูงกว่าดังกล่าวเป็นผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาทั้งหมด” วรรคสามกำหนดว่า “ในกรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต่างหน่วยงานการศึกษาหรือต่างประเทศพื้นที่การศึกษากระทำผิดวินัยร่วมกัน ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ของผู้ถูกกล่าวหาแต่ละรายประสานการดำเนินการร่วมกันในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน” วรรคสี่ .....

จะเห็นได้ว่า ในการดำเนินการเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนอย่างร้ายแรงนั้น จะต้องเป็นกรณีอันมีมูลว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงเท่านั้น และผู้มีอำนาจหน้าที่ในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงได้แก่ ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน ข้อที่ควรพิจารณาในเบื้องต้นจึงมีว่า “ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓” หมายถึงบุคคลใดบ้าง ซึ่งในประเด็นนี้ มาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวบัญญัติให้ “ภายใต้บังคับมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๑ มาตรา ๕๘ มาตรา ๖๔ มาตรา ๖๕ มาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ การบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้มีอำนาจดังต่อไปนี้เป็นผู้มีอำนาจบรรจุและแต่งตั้ง (๑) ... (๒) ... (๓) การบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา ตำแหน่งผู้บริหารที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามมาตรา ๓๘ ข. (๕) ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ ตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาอื่นตามมาตรา ๓๘ ค.(๒) ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตำแหน่งซึ่งมีวิทยฐานะชำนาญการ ตำแหน่งซึ่งมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ และตำแหน่งซึ่งมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้ง โดยอนุมัติ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา (๔) การบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งครูผู้ช่วย ตำแหน่งครูและตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาอื่นตามมาตรา ๓๘ ค.(๒) ในสถานศึกษา ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้ง โดยอนุมัติ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา” ดังนั้นเมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา ๕๓ ดังกล่าวนี้นี้ คำว่า “ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓” ตามมาตรา ๕๓ วรรคหนึ่ง (๓)

แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงหมายถึง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาหรือผู้อำนวยการสถานศึกษา แล้วแต่กรณี นั้นเอง ไม่ว่าจะ เป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ก็ตาม ยกตัวอย่างเช่น นายชื่อ รักสุจริต ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ... (ตามด้วยหมายเลขของเขต เช่น เขต ๑ เขต ๒ เขต ๓ ...) หรือ นางสาวงามพัคตร์ รักธรรม ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ... เป็นต้น และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดังกล่าวเป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งโดยอนุมัติ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา ออกคำสั่งบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ดำรงตำแหน่ง ดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา

๒.๑.๒ ผู้อำนวยการสถานศึกษา

๒.๑.๓ ผู้บริหารที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามมาตรา ๓๘ ข.(๕)

๒.๑.๔ ศึกษานิเทศก์

๒.๑.๕ ตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาอื่นตามมาตรา ๓๘ ค.(๒) ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

๒.๑.๖ ตำแหน่งซึ่งมีวิทยฐานะชำนาญการ

๒.๑.๗ ตำแหน่งซึ่งมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ และ

๒.๑.๘ ตำแหน่งซึ่งมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ

และในส่วนของมาตรา ๕๓ วรรคหนึ่ง (๔) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ก็ได้กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้มีอำนาจออกคำสั่งบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยอนุมัติ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา ให้ดำรงตำแหน่งครูผู้ช่วย ตำแหน่งครู และตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาอื่นตามมาตรา ๓๘ ค.(๒) ในสถานศึกษา ด้วยเช่นกัน

จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า “ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓” ดังกล่าวจึงหมายถึงผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ดำรงตำแหน่งในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือในสถานศึกษา อันได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา แล้วแต่กรณี นั้นเอง และอาจกล่าวได้ว่า ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้อำนวยการสถานศึกษา ต่างก็เป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา โดยอนุมัติหรือโดยความเห็นชอบของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อย่างไรก็ตาม ผู้อำนวยการสถานศึกษามีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ดำรงตำแหน่งได้ในเฉพาะตำแหน่งที่ไม่มีวิทยฐานะ ซึ่งได้แก่ ตำแหน่งครูผู้ช่วย ตำแหน่งครู และตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาอื่นตามมาตรา ๓๘ ค.(๒) ในสถานศึกษา เท่านั้น แต่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งซึ่งมีวิทยฐานะและตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาอื่นตามมาตรา ๓๘ ค.(๒) ในเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งได้แก่ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้บริหารที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามมาตรา ๓๘ ข.(๕) ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ ตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาอื่นตามมาตรา ๓๘ ค.(๒) ตำแหน่งซึ่งมีวิทยฐานะชำนาญการ ตำแหน่งซึ่งมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ และตำแหน่งซึ่งมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ ดังนั้น ด้วยหลักการ

/ ดังกล่าวมา...

ดังกล่าวมานี้ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้อำนวยการสถานศึกษา **จึงเป็นผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ซึ่งมีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงหรือวินัยไม่ร้ายแรง** แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามมาตรา ๘๘ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐ ได้มีคำสั่งของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ^{๒๓} สั่งเปลี่ยนแปลงอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้อำนวยการสถานศึกษาดังกล่าวข้างต้นเป็นว่า การบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร ให้ศึกษาธิการจังหวัดโดยความเห็นชอบของ กศจ. ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๑๙/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐ เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ โดยความเห็นชอบของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ จึงมีคำสั่งเกี่ยวกับการบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามข้อ ๑๓ ของคำสั่งดังกล่าว ความว่า “ข้อ ๑๓ การบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในจังหวัดหรือกรุงเทพมหานครตามมาตรา ๕๓ (๓) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้ศึกษาธิการจังหวัดโดยความเห็นชอบของ กศจ. เป็นผู้ที่มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้ง”

ด้วยผลของคำสั่งดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า นับแต่วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน(มิถุนายน ๒๕๖๒) อำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและในสถานศึกษาซึ่งเดิมเคยเป็นอำนาจของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้อำนวยการสถานศึกษาได้เปลี่ยนมาเป็นอำนาจของศึกษาธิการจังหวัดโดยความเห็นชอบของ กศจ. แล้ว จึงส่งผลทำให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้อำนวยการสถานศึกษาไม่มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาหรือในสถานศึกษา แล้วแต่กรณี ได้ตั้งที่เคยดำเนินการอีกต่อไป ดังนั้น โดยผลของคำสั่งดังกล่าว ในปัจจุบัน ศึกษาธิการจังหวัด จึงเป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในจังหวัดหรือกรุงเทพมหานครตามมาตรา ๕๓ (๓) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ และในการดำเนินการทางวินัยหรือการสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กรณีที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงในจังหวัด (ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาเดิม) หรือในกรุงเทพมหานครย่อมเป็นอำนาจหน้าที่ดำเนินการของศึกษาธิการจังหวัด แทนที่จะเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเหมือนที่ผ่านมา ดังนั้น ในปัจจุบัน ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ที่ถือเป็นผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนกรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในจังหวัดหรือกรุงเทพมหานครถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง จึงได้แก่ **ศึกษาธิการจังหวัดของแต่ละจังหวัด**

^{๒๓} คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๙/๒๕๖๐ เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐

ข้อพิจารณาต่อไปมีว่า กระทำผิดวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในกรณีใดบ้าง ที่ถือได้ว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรง เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงานในส่วนนี้ จึงขอเสนอการกระทำที่ถือได้ว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และการกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง ตามนัยมาตรา ๘๓ – มาตรา ๙๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ดังต่อไปนี้^{๒๔}

๑) การกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง

๑.๑) ทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ตามมาตรา ๘๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

๑.๒) จงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาล ประมาทเลินเล่อ หรือขาดความเอาใจใส่ระมัดระวังรักษาประโยชน์ของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

๑.๓) ขัดคำสั่งหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมาย และระเบียบของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

๑.๔) ละทิ้งหน้าที่หรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

๑.๕) ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลานานเกินกว่าสิบห้าวันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ ตามมาตรา ๘๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

๑.๖) กลั่นแกล้ง ดุหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงผู้เรียน หรือประชาชนผู้มาติดต่อราชการอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๘ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

๑.๗) กลั่นแกล้งกล่าวหาหรือร้องเรียนผู้อื่นโดยปราศจากความเป็นจริง เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

๑.๘) กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาประโยชน์อันอาจทำให้เสื่อมเสียความเที่ยงธรรม หรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ในตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน โดยมีความมุ่งหมายจะให้เป็นการซื้อขาย หรือให้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือวิทยฐานะใดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเป็นการกระทำอันมีลักษณะเป็นการให้ หรือได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือสิทธิประโยชน์อื่น เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับการบรรจุและแต่งตั้งโดยมิชอบหรือเสื่อมเสียความเที่ยงธรรม ตามมาตรา ๙๐ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

๑.๙) คัดลอกหรือลอกเลียนหรือร่วมดำเนินการคัดลอกหรือร่วมดำเนินการลอกเลียนผลงานทางวิชาการของผู้อื่นโดยมิชอบ หรือนำผลงานทางวิชาการของผู้อื่น หรือจ้าง วาน ใช้ผู้อื่นทำผลงานทางวิชาการเพื่อไปใช้ในการเสนอขอปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนวิทยฐานะ หรือการให้ได้รับเงินเดือนในระดับที่สูงขึ้น หรือรับจัดทำผลงานทางวิชาการไม่ว่าจะมีค่าตอบแทนหรือไม่ เพื่อให้ผู้อื่นผลงานทางวิชาการที่ตนจัดทำนั้นไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินการดังกล่าว ตามมาตรา ๙๑ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

๑.๑๐) เข้าไปเกี่ยวข้องกับกำกับการดำเนินการใดๆ อันมีลักษณะเป็นการทุจริตโดยการซื้อสิทธิหรือขายเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือการเลือกตั้งอื่นที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งจะต้องไม่ให้การส่งเสริม สนับสนุน หรือชักจูงให้ผู้อื่นกระทำการในลักษณะเดียวกัน ตามมาตรา ๙๓ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

๑.๑๑) กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก หรือโทษที่หนักกว่าจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือให้ได้รับโทษที่หนักกว่าจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๙๔ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

๑.๑๒) เสพยาเสพติดหรือสนับสนุนให้ผู้อื่นเสพยาเสพติด ตามมาตรา ๙๔ วรรคสามแห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

๑.๑๓) เล่นการพนันเป็นอาชญา ตามมาตรา ๙๔ วรรคสามแห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน และ

๑.๑๔) กระทำการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษา ไม่ว่าจะอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของตนหรือไม่ ตามมาตรา ๙๔ วรรคสามแห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

๒) การกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง

๒.๑) ไม่สนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วยความบริสุทธิ์ใจ และไม่วางรากฐานให้เกิดระบอบประชาธิปไตยเช่นว่านั้น ตามมาตรา ๘๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

๒.๒) ไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เสมอภาคและเที่ยงธรรม มีความวิริยะอุตสาหะ ขยันหมั่นเพียร ดูแลเอาใจใส่รักษาประโยชน์ของทางราชการ และไม่ปฏิบัติตนตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ ตามมาตรา ๘๔ วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

๒.๓) อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจและหน้าที่ราชการของตน ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรืออ้อม หาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น ตามมาตรา ๘๔ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

๒.๔) ไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาลโดยถือประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน และไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ ตามมาตรา ๘๕ วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

๒.๕) ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการโดยไม่ขัดขึ้นหรือหลีกเลี่ยง แต่ถ้าเห็นว่าการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะทำให้เสียหายแก่ราชการ หรือจะเป็นการไม่รักษาประโยชน์ของทางราชการ จะเสนอความเห็นเป็นหนังสือภายในเจ็ดวันเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งนั้นก็ได้ และเมื่อเสนอความเห็นแล้ว ถ้าผู้บังคับบัญชายืนยันเป็นหนังสือให้ปฏิบัติตามคำสั่งเดิม ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาจะต้องปฏิบัติตาม ตามมาตรา ๘๖ วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

๒.๖) ไม่ตรงต่อเวลา ไม่อุทิศเวลาของตนให้แก่ทางราชการและผู้เรียน ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ตามมาตรา ๘๗ วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

๒.๗) ไม่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ชุมชน สังคม ไม่มีความสุภาพเรียบร้อย ไม่รักษาความสามัคคี ไม่ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อผู้เรียนและระหว่างข้าราชการด้วยกันหรือผู้ร่วมปฏิบัติราชการ ไม่ต้อนรับให้ความสะดวก ไม่ให้ความ

เป็นธรรมเนียมแก่ผู้เรียนและประชาชนผู้มาติดต่อราชการ ตามมาตรา ๘๘ วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

๒.๘) กลั่นแกล้งกล่าวหาหรือร้องเรียนผู้อื่นโดยปราศจากความเป็นจริง ตามมาตรา ๘๙ วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

๒.๙) กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาประโยชน์อันอาจทำให้เสื่อมเสียความเที่ยงธรรม หรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ในตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน ตามมาตรา ๙๐ วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

๒.๑๐) เป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ตามมาตรา ๙๒ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

๒.๑๑) ไม่วางตนเป็นกลางทางการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่ และในการปฏิบัติกรอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน โดยอาศัยอำนาจและหน้าที่ราชการของตนแสดงการฝักใฝ่ ส่งเสริม เกื้อกูล สนับสนุนบุคคล กลุ่มบุคคล หรือพรรคการเมืองใด ตามมาตรา ๙๓ วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

๒.๑๒) ไม่รักษาชื่อเสียงของตน ไม่รักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย กระทำการใดๆ อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว ตามมาตรา ๙๔ วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

๒.๑๓) ไม่เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย ไม่ป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย และไม่ดำเนินการทางวินัยแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัย ตามมาตรา ๙๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสองแห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

๒.๑๔) ละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๙๕ และหมวด ๗ แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว มีพฤติกรมปกป้องช่วยเหลือเพื่อมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาถูกลงโทษทางวินัย หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวโดยไม่สุจริต ตามมาตรา ๙๕ วรรคเจ็ดแห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะการกระทำหรือพฤติกรรมอันอาจถือได้ว่า เป็นกรณีกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และกรณีกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรงแล้ว จะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะกรณีกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือกรณีกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรงก็ตาม เป็นการกระทำหรือพฤติกรรมที่มีลักษณะเดียวกัน แต่จะมีความแตกต่างกันในผลกระทบแห่งการกระทำในแต่ละกรณีความผิดว่า มีความเสียหายร้ายแรงแก่ราชการหรือผู้อื่นมากน้อยหรือไม่ เพียงใด หากการกระทำนั้นเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการหรือเสียหายต่อผู้อื่นอย่างร้ายแรงก็ย่อมเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงอาจได้รับโทษปลดออก หรือโทษไล่ออกจากราชการ^{๒๕} ซึ่งเป็นอำนาจดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาที่จะพิจารณากำหนดระดับโทษให้เหมาะสมแก่กรณีความผิดเป็นรายกรณีไป แต่ในทางตรงกันข้าม หากผลกระทบจากการกระทำความผิดวินัยกรณีใดทำให้ราชการหรือผู้อื่นได้รับความเสียหายไม่มากหรือเกิดความเสียหายเพียงเล็กน้อย การกระทำนั้นก็จะเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ซึ่งอาจได้รับโทษวินัยไม่ร้ายแรง ได้แก่ โทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือโทษลดเงินเดือน แล้วแต่กรณี ซึ่งขึ้นอยู่กับพิจารณาใช้อำนาจดุลพินิจตามความเหมาะสมแห่งกรณีความผิดดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

๒.๒ การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

โดยที่ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒ กำหนดให้ “การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจะกระทำได้ต่อเมื่อมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำความผิดวินัย หรือได้มีการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นตามมาตรา ๙๕ วรรคห้า แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและ

^{๒๕} มาตรา ๙๙ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

บุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ แล้ว และผู้บังคับบัญชาเห็นว่า เป็นกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย” และข้อ ๓ แห่ง กฎ ก.ค.ศ. ฉบับดังกล่าว กำหนดว่า “คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนให้ระบุด้วยว่าเป็นคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนการกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงหรืออย่างร้ายแรง และให้แต่งตั้งจากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือข้าราชการฝ่ายพลเรือนจำนวนอย่างน้อยสามคนประกอบด้วยประธานกรรมการและกรรมการสอบสวนอย่างน้อยอีกสองคน โดยให้กรรมการสอบสวนคนหนึ่งเป็นเลขานุการ ในกรณีจำเป็นจะให้มีผู้ช่วยเลขานุการซึ่งเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือข้าราชการฝ่ายพลเรือนด้วยก็ได้” และวรรคสอง กำหนดว่า “ในกรณีแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ประธานกรรมการต้องดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา สำหรับตำแหน่งที่มีวิทยฐานะ ประธานกรรมการต้องดำรงตำแหน่งและมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา โดยกรรมการสอบสวนจะต้องมีผู้ดำรงตำแหน่งนิติกร หรือผู้ได้ปริญญาทางกฎหมาย หรือผู้ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการดำเนินการทางวินัยตามที่ ก.ค.ศ. กำหนดหรือรับรอง หรือผู้มีประสบการณ์ด้านการดำเนินการทางวินัยอย่างน้อยหนึ่งคน และเมื่อมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว แม้ภายหลังประธานกรรมการจะดำรงตำแหน่งหรือตำแหน่งที่มีวิทยฐานะต่ำกว่าหรือเทียบได้ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหาที่ไม่กระทบถึงการที่ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการ”

จาก กฎ ก.ค.ศ. ดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า ขั้นตอนก่อนที่จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนขึ้นเพื่อสอบสวนทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใด ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรงหรือคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ผู้บังคับบัญชาจะต้องดำเนินการให้มีการสืบสวน หรือพิจารณาในเบื้องต้นว่าเป็นกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นกระทำผิดวินัย หรืออีกนัยหนึ่ง ต้องมีการสืบสวนก่อนดำเนินการทางวินัย ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วมักดำเนินการโดยผู้บังคับบัญชาสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงขึ้นเพื่อทำการสืบสวนในกรณีที่มีการกล่าวหาโดยจะปรากฏตัวผู้กล่าวหาหรือไม่ก็ตาม หรือกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำผิดวินัยโดยยังไม่มีพยานหลักฐาน ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยจึงจะยุติเรื่องได้ แต่ถ้าเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย ผู้บังคับบัญชาก็จะดำเนินการทางวินัยทันที^{๒๖} หากไม่มีการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นก่อนการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน กรณีอาจเป็นการสอบสวนหรือเป็นการดำเนินการทางวินัยที่ไม่ชอบด้วยกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ อันถือได้ว่าเป็นการสอบสวนหรือการดำเนินการทางวินัยที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งหากมีคำสั่งลงโทษผู้ถูกกล่าวหากรณีนั้นคำสั่งลงโทษทางวินัยดังกล่าวอาจถูกเพิกถอนโดยผู้มีอำนาจทบทวนคำสั่งนั้นในภายหลังได้

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า หากได้มีการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นแล้ว ผู้บังคับบัญชาเห็นว่า เป็นกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำผิดวินัย ก็ต้องดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือดำเนินการทางวินัยต่อไป โดยในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจะต้องระบุให้แจ้งด้วยว่าเป็นคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงหรือเป็นคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง แล้วแต่กรณี โดยให้พิจารณาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นได้กระทำการอันเป็นกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรงดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ถ้าผู้บังคับบัญชาพิจารณาเห็นว่าการกระทำของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดเป็นกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง จะต้องสั่งแต่งตั้ง

^{๒๖} มาตรา ๙๕ วรรคห้า แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

คณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง โดยให้แต่งตั้งจากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือข้าราชการฝ่ายพลเรือน ทั้งนี้ องค์ประกอบของคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงให้เป็นไปตามนัยข้อ ๓ แห่ง กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณาดังกล่าวข้างต้น โดยต้องมีกรรมการสอบสวนอย่างน้อยสามคน ดังนี้

๒.๒.๑ ประธานกรรมการ

ผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการในคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงต้องเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือข้าราชการฝ่ายพลเรือน โดยต้องดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา สำหรับตำแหน่งที่มีวิทยฐานะ ประธานกรรมการต้องดำรงตำแหน่งและมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา และเมื่อได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว แม้ภายหลังประธานกรรมการจะดำรงตำแหน่งหรือตำแหน่งที่มีวิทยฐานะต่ำกว่าหรือเทียบได้ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา ก็ไม่กระทบถึงการที่ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการในคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงดังกล่าวแต่อย่างใด

๒.๒.๒ กรรมการสอบสวนอย่างน้อยสองคน

กรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงต้องเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือเป็นข้าราชการฝ่ายพลเรือนก็ได้ และไม่จำเป็นต้องดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา สำหรับตำแหน่งที่มีวิทยฐานะ แม้ขณะได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการสอบสวนจะดำรงตำแหน่งหรือตำแหน่งที่มีวิทยฐานะต่ำกว่าหรือเทียบได้ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา ก็ไม่กระทบถึงการที่ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการสอบสวนในคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม กรรมการสอบสวนในจำนวนอย่างน้อยสองคนนี้ ให้กรรมการสอบสวนคนหนึ่งเป็นเลขานุการ ในกรณีจำเป็นจะให้ผู้ช่วยเลขานุการซึ่งเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือข้าราชการฝ่ายพลเรือนตามจำนวนที่เหมาะสมด้วยก็ได้ อย่างไรก็ตาม กรรมการสอบสวนจะต้องมีผู้ดำรงตำแหน่งนิติกร หรือผู้ได้รับปริญญาทางกฎหมาย หรือผู้ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการดำเนินการทางวินัยตามที่ ก.ค.ศ. กำหนดหรือรับรอง หรือผู้มีประสบการณ์ด้านการดำเนินการทางวินัยอย่างน้อยหนึ่งคนด้วย

๒.๓ แบบของคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

การจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ไม่ว่าจะเป็คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรง ให้จัดทำตามแบบที่กำหนด โดยมีสาระสำคัญในลักษณะเดียวกัน ทั้งนี้ ตามที่กำหนดไว้ใน ข้อ ๔ แห่ง กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่กำหนดว่า “คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต้องระบุชื่อ ตำแหน่ง หรือตำแหน่งและวิทยฐานะของผู้ถูกกล่าวหา เรื่องที่กล่าวหา ชื่อ ตำแหน่ง หรือตำแหน่ง และวิทยฐานะของผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสอบสวนและผู้ช่วยเลขานุการ โดยมีสาระสำคัญตามแบบ สว.๑ ที่ ก.ค.ศ. กำหนด”

จาก กฎ ก.ค.ศ. ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ก.ค.ศ. ได้กำหนดแบบของคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนไว้โดยต้องให้มีสาระสำคัญตามแบบ สว. ๑ ที่แนบท้าย กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ ดังนี้

๒.๓.๑ ต้องระบุในคำสั่งด้วยว่าเป็นคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงหรือเป็นคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง ยกตัวอย่างเช่น คำสั่งโรงเรียนบ้านช่องลมพิทยาคม ที่ ๑๑๑/๒๕๖๒ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง คำสั่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๑๑ ที่ ๒๒๒/๒๕๖๒ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง เป็นต้น

๒.๓.๒ ต้องระบุชื่อ – สกุล ตำแหน่ง หรือตำแหน่งและวิทยฐานะและสังกัดของผู้ถูกกล่าวหา

/สำหรับตำแหน่ง...

สำหรับตำแหน่งที่มีวิทยฐานะ เช่น วิทยฐานะครูชำนาญการ วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น “ด้วย นายดำ หน้าขาว ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูชำนาญการ โรงเรียนบ้านนาตำบารุงราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๒๒ เป็นต้น

๒.๓.๓ ต้องระบุเรื่องที่กล่าวหา

ถ้าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดมีเรื่องที่ถูกกล่าวหาอยู่หลายเรื่องให้ระบุเรื่องดังกล่าวไว้ในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทุกเรื่องด้วย ยกตัวอย่างเช่น “... มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงในเรื่อง เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒ นาย ขาว ผิวดำ ตำแหน่ง ครู เป็นเจ้าหน้าที่การเงินโรงเรียนได้รับมอบหมายจาก ผู้อำนวยการโรงเรียนให้เก็บเงินอุดหนุนรายหัวของนักเรียน ภายหลังจากที่ นายขาว ผิวดำ ได้ตรวจนับเงินเป็นที่เรียบร้อยแล้ว กลับนำเงินดังกล่าวไปใช้เป็นการส่วนตัว โดยพานางสาวขาว พักตร์นวล แฟนสาวไปเที่ยวในต่างจังหวัด ครั้น วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ผู้อำนวยการโรงเรียนได้เชิญ นายขาว ผิวดำ เข้าพบเพื่อสอบถามเรื่องยอดเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียนที่ได้มอบหมายให้ดำเนินการ นายขาว ผิวดำ รายงานว่าภายหลังจากที่ได้เก็บเงินดังกล่าวเสร็จแล้วตนเค็ดร่อนเรื่องเงินมากจึงได้นำเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียนไปใช้จ่ายก่อนขอเวลาไม่เกิน ๑๐ วันสัญญาว่าจะนำเงินมาส่งคืนเข้าบัญชีของโรงเรียนโดยด่วน” เป็นต้น

๒.๓.๔ ต้องระบุชื่อ-สกุล ตำแหน่ง หรือตำแหน่งและวิทยฐานะของผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสอบสวนและผู้ช่วยเลขานุการ

การระบุชื่อ-สกุล ตำแหน่ง หรือตำแหน่งและวิทยฐานะของผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสอบสวนและผู้ช่วยเลขานุการ ให้ดำเนินการในลักษณะเดียวกันกับการระบุชื่อ-สกุล ตำแหน่ง หรือตำแหน่งและวิทยฐานะของผู้ถูกกล่าวหา

๒.๓.๕ ต้องระบุชื่อ-สกุล ตำแหน่ง หรือตำแหน่งและวิทยฐานะของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

สำหรับผู้สั่งแต่งตั้งที่ดำรงตำแหน่งที่มีวิทยฐานะ ให้ระบุตำแหน่งและวิทยฐานะไว้ด้วย โดยดำเนินการในลักษณะเดียวกันกับการระบุชื่อ-สกุล ตำแหน่ง หรือตำแหน่งและวิทยฐานะของผู้ถูกกล่าวหาและผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสอบสวนดังกล่าวข้างต้น ในที่นี้ เพื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้นจึงขอเสนอตัวอย่างแบบ สว. ๑ ที่ ก.ค.ศ. ดังนี้

ตัวอย่าง

คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ตามแบบ สว. ๑ ที่ ก.ค.ศ. กำหนด

ตาม กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐

แบบ สว. ๑

ครูท

คำสั่ง ..... (ชื่อหน่วยงานที่ออกคำสั่ง) .....

ที่ ..... / ..... (เลข พ.ศ.)

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง/อย่างร้ายแรง

ด้วย ..... (ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา) ..... ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่ง ..... ตำแหน่ง..... หรือตำแหน่งและวิทยฐานะ ..... (ชื่อหน่วยงานการศึกษา) .....

สังกัด ..... มีกรณีถูกกล่าวหาว่า กระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง/อย่างร้ายแรง ในเรื่อง ..... (ถ้ามีการกล่าวหาหลายเรื่องให้ระบุทุกเรื่อง) .....

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๙๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาในเรื่องดังกล่าว ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

..... (ระบุชื่อ-สกุล ตำแหน่ง หรือตำแหน่งและวิทยฐานะ) ..... ประธานกรรมการ
 ..... (ระบุชื่อ-สกุล ตำแหน่ง หรือตำแหน่งและวิทยฐานะ) ..... กรรมการ
 ..... (ระบุชื่อ-สกุล ตำแหน่ง หรือตำแหน่งและวิทยฐานะ) ..... กรรมการและเลขานุการ
 ..... (ระบุชื่อ-สกุล ตำแหน่ง หรือตำแหน่งและวิทยฐานะ) ..... ผู้ช่วยเลขานุการ

ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการสอบสวนพิจารณาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดใน กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณาให้แล้วเสร็จโดยเร็ว แล้วเสนอสำนวนการสอบสวนเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ในการสอบสวนถ้าคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่ากรณีมีมูลว่าถ้าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยในเรื่องอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในคำสั่งนี้ หรือกรณีมีการสอบสวนพาดพิงไปถึงข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้อื่น และคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาในเบื้องต้นแล้วเห็นว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นมีส่วนร่วมกระทำการในเรื่องที่สอบสวนนั้นอยู่ด้วย ให้ประธานรายงานมาโดยเร็ว

อนึ่ง ถ้าผู้ถูกกล่าวหาประสงค์จะร้องทุกข์คำสั่งนี้ ให้ร้องทุกข์ต่อ (กศจ.จังหวัด /อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง / ก.ค.ศ.) ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง

สั่ง ณ วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....
 ..... (ลายมือชื่อของผู้สั่งแต่งตั้ง) .....
 ..... (ชื่อ-สกุลของผู้สั่งแต่งตั้ง).....
 ..... (ตำแหน่งหรือตำแหน่งและวิทยฐานะของผู้สั่งแต่งตั้ง) .....

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่ได้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนไปแล้ว หากผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เห็นว่ามีเหตุอันสมควรหรือจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยน เพิ่ม หรือลดจำนวนผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการสอบสวน ก็อาจดำเนินการได้โดยแสดงเหตุแห่งการสั่งนั้นไว้ด้วย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงไม่มีผลกระทบต่อกรรมการสอบสวนที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ^{๒๗} ทั้งนี้ ต้องไม่กระทบถึงองค์ประกอบและคุณสมบัติของประธานกรรมการและกรรมการสอบสวน ตามกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ ดังกล่าว

เมื่อได้มีการออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว กฎ ก.ค.ศ. กำหนดให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนดำเนินการดังต่อไปนี้ ^{๒๘}

๑) แจ้งคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบเป็นหนังสือภายในสามวันทำการนับแต่วันที่มิคำสั่ง โดยให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อ และวัน เดือน ปีที่รับทราบไว้เป็นหลักฐาน ในการนี้ให้มอบสำเนาคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาหนึ่งฉบับด้วย ในกรณี

^{๒๗} ข้อ ๖ แห่งกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐

^{๒๘} ข้อ ๕ แห่งกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐

^{๒๙} ข้อ ๔๗ แห่งกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐

ที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ยอมรับทราบคำสั่งหรือไม่อาจแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบได้ให้ส่งสำเนาคำสั่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกกล่าวหา ณ ที่อยู่ของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการ ในกรณีเช่นนี้ เมื่อล่วงพ้นสิบห้าวันนับแต่วันที่ส่งสำเนาคำสั่งดังกล่าวให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว และให้ส่งหลักฐานการแจ้งคำสั่งให้คณะกรรมการสอบสวนรวมไว้ในสำนวน

๒) ส่งสำเนาคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนให้คณะกรรมการสอบสวนทราบภายในสามวันทำการนับแต่วันที่มีคำสั่ง สำหรับประธานกรรมการให้ส่งพร้อมด้วยเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องที่กล่าวหา และให้ประธานกรรมการลงลายมือชื่อ และวัน เดือน ปีที่รับทราบไว้เป็นหลักฐาน

สำหรับการนับระยะเวลาภายในสามวันทำการในการแจ้งคำสั่งแต่งตั้งให้ผู้ถูกกล่าวหาและคณะกรรมการสอบสวนทราบนั้น ให้เริ่มนับวันถัดจากที่มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเป็นไป เช่น โรงเรียน ก. มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง สั่ง ณ วันจันทร์ที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๒ ให้เริ่มระยะเวลาสามวันทำการในวันอังคารที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๒ เป็นวันแรกเป็นต้นไป ซึ่งครบกำหนดระยะเวลาภายในสามวันทำการในวันพฤหัสบดีที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๖๒ เป็นต้น ส่วนเวลาสิ้นสุด ถ้าวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาตรงกับวันหยุดราชการให้นับวันเริ่มเปิดทำการใหม่เป็นวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาดังกล่าว^{๒๙}

๒.๔ วิธีการสอบสวน

การสอบสวนกรณีที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงนั้น เมื่อประธานกรรมการได้รับเรื่องจากผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว ให้ประธานกรรมการดำเนินการประชุมคณะกรรมการสอบสวนเพื่อพิจารณาวางแผนทางการสอบสวนต่อไป อีกทั้ง ต้องดำเนินการแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาตามข้อ ๒๓ ให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบด้วยให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ผู้เขียนเห็นว่าขั้นตอนการแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบถือว่าเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญไม่น้อย เพราะเป็นเรื่องการแจ้งสิทธิและหน้าที่ที่จำเป็นที่ผู้ถูกกล่าวหาควรได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย หากการดำเนินการในขั้นตอนการแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาไม่ชอบหรือดำเนินการไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณาแล้ว อาจส่งผลกระทบต่อความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งโทษที่ออกมาในภายหลังได้ ด้วยเหตุนี้ จึงขอเสนอแนวปฏิบัติในการแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาดังกล่าวไว้เป็นเบื้องต้น ดังต่อไปนี้

โดยที่กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๓ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “เมื่อได้พิจารณาเรื่องกล่าวหาและวางแผนทางการสอบสวนตามข้อ ๑๖ แล้วให้คณะกรรมการสอบสวนเรียกผู้ถูกกล่าวหามาเพื่อแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามเรื่องที่กล่าวหาให้ทราบว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร ในกรณีนี้ ให้คณะกรรมการสอบสวนแจ้งสิทธิและหน้าที่ของผู้ถูกกล่าวหาตามข้อ ๑๘ วรรคหนึ่ง และแจ้งด้วยว่าผู้ถูกกล่าวหาจะมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา และมีสิทธิที่จะให้ถ้อยคำหรือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาตลอดจนอ้างพยานหลักฐานหรือนำพยานหลักฐานมาสืบแก้ข้อกล่าวหาได้ตามข้อ ๒๔” วรรคสองของข้อ ๒๓ แห่งกฎฉบับเดียวกัน กำหนดว่า “การแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาตามวรรคหนึ่ง ให้แจ้งเฉพาะพฤติการณ์เท่าที่ปรากฏตามเรื่องที่กล่าวหาและตามพยานหลักฐาน โดยไม่ต้องแจ้งกรณีและมาตราความผิด ทั้งนี้ ให้ทำเป็นบันทึกสองฉบับซึ่งมีสาระสำคัญตามแบบ สว. ๒ ที่ ก.ค.ศ. กำหนด เพื่อมอบให้ผู้ถูกกล่าวหาหนึ่งฉบับ และเก็บไว้ในสำนวนการสอบสวนหนึ่งฉบับโดยให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อ และวัน เดือน ปีที่รับทราบไว้เป็นหลักฐานด้วย” วรรคสามกำหนดว่า “เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสองแล้ว ให้คณะกรรมการสอบสวนถามผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำการตามที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่ อย่างไร”

จากกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณาเกี่ยวกับการแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาดังกล่าว อาจกล่าวสรุปได้ว่า ภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันที่ประธานกรรมการได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ประธานกรรมการจะต้องดำเนินการประชุมคณะกรรมการสอบสวนเพื่อวางแผนทางการสอบสวน จากนั้นคณะกรรมการสอบสวนต้องเรียกผู้ถูกกล่าวหาเพื่อแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามเรื่องที่ถูกกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยให้แจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาเฉพาะพฤติการณ์เท่าที่ปรากฏตามเรื่องที่ถูกกล่าวหาและพยานหลักฐานที่ปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการใดบ้าง ตามวัน เวลา สถานที่ใด ตลอดจนให้อธิบายให้ชัดเจนว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการอย่างไร ทั้งนี้ ไม่ต้องแจ้งกรณีและมาตราความผิด ถ้าดำเนินการแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามเรื่องที่ถูกกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้าใจโดยตลอดแล้ว ให้คณะกรรมการสอบสวนถามผู้ถูกกล่าวหาว่า ได้กระทำการตามที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่อย่างไร

ในการดำเนินการแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามเรื่องที่ถูกกล่าวหา นั้น ก่อนทำการสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหา คณะกรรมการสอบสวนจะต้องแจ้งสิทธิและหน้าที่ของผู้ถูกกล่าวหาตามข้อ ๑๘ วรรคหนึ่งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบด้วย ซึ่งผู้ถูกกล่าวหาจะมีสิทธิและหน้าที่ตามข้อ ๘ ข้อ ๙ ข้อ ๑๐ และข้อ ๑๑ สิทธิและหน้าที่ของผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าวสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๒.๔.๑ ผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิคัดค้านผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการสอบสวน ถ้าผู้นั้นมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้^{๓๐}

- ๑) รู้เห็นเหตุการณ์ในขณะที่กระทำการในเรื่องที่ถูกกล่าวหา
- ๒) มีประโยชน์ได้เสียในเรื่องที่สอบสวน
- ๓) มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ถูกกล่าวหา
- ๔) เป็นผู้กล่าวหา หรือเป็นคู่หมั้น คู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน พี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมบิดาหรือมารดา ลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงสามชั้นหรือเป็นญาติเกี่ยวพันทางแต่งงานนับได้เพียงสองชั้นของผู้กล่าวหา
- ๕) เป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ของผู้กล่าวหา
- ๖) มีเหตุซึ่งน่าเชื่ออย่างยิ่งจะทำให้การสอบสวนเสียความเป็นธรรมหรือไม่เป็นกลาง

จะเห็นได้ว่า ผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิคัดค้านภายในเจ็ดวันทำการนับแต่วันรับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือนับแต่วันที่ได้รับทราบเหตุแห่งการคัดค้าน โดยทำเป็นหนังสือแสดงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านนั้นยื่นต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือส่งทางไปรษณีย์ตอบรับก็ได้ ทั้งนี้ ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินิจฉัยสั่งการเหตุคัดค้านพร้อมแสดงผลในการพิจารณาสั่งการให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันทำการนับแต่วันที่ได้รับหนังสือคัดค้านแล้วแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ

๒.๔.๒ ผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิคัดค้านผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิคัดค้านผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ถ้าผู้นั้นมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้^{๓๑}

- ๑) รู้เห็นเหตุการณ์ในขณะที่กระทำการในเรื่องที่ถูกกล่าวหา
- ๒) มีประโยชน์ได้เสียในเรื่องที่สอบสวน
- ๓) มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ถูกกล่าวหา

^{๓๐} ข้อ ๘ แห่งกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐

^{๓๑} ข้อ ๙ แห่งกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐

๔) เป็นผู้กล่าวหา หรือเป็นคู่หมั้น คู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน พี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมบิดาหรือมารดา ลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงสามชั้นหรือเป็นญาติเกี่ยวพันทางแต่งงานนับได้เพียงสองชั้นของผู้กล่าวหา

๕) เป็นเจ้าหน้าที่หรือลูกหนี้ของผู้กล่าวหา

๖) มีเหตุซึ่งน่าเชื่ออย่างยิ่งว่าจะทำให้การสอบสวนเสียความเป็นธรรมหรือไม่เป็นกลาง

นอกจากสิทธิคัดค้านผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสอบสวนดังกล่าวมาแล้ว ผู้ถูกกล่าวหาที่ยังมีสิทธิคัดค้านผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้อีกด้วยถ้าผู้นั้นมีเหตุแห่งการคัดค้านข้างต้น โดยให้กระทำได้ภายในเจ็ดวันทำการ นับแต่วันรับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือนับแต่วันที่ทราบเหตุแห่งการคัดค้าน โดยทำเป็นหนังสือแสดงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านนั้นยื่นต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปหนึ่งชั้นของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ทั้งนี้ ให้ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปหนึ่งชั้นของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินิจฉัยสั่งการเหตุคัดค้านพร้อมแสดงผลในการพิจารณาสั่งการให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันทำการนับแต่วันที่รับหนังสือคัดค้านแล้วแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ

๒.๔.๓ ผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอ และมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตน เว้นแต่จะมีผลทำให้ระยะเวลาที่กฎหมายหรือกฎ ก.ค.ศ. นี้กำหนดต้องล่าช้าออกไป หรือปรากฏโดยสภาพเห็นได้ชัดว่าการให้โอกาสดังกล่าวไม่อาจกระทำได้ รวมทั้งมีสิทธิขอตรวจดูเอกสารที่จำเป็นต้องรู้เพื่อการโต้แย้งหรือชี้แจงหรือป้องกันสิทธิของตนได้ รวมทั้งมีสิทธิที่จะนำหรืออ้างพยานหลักฐานโดยให้คณะกรรมการสอบสวนเรียกพยานหลักฐานนั้นมาสืบแก้อีกกล่าวหาก็ได้^{๓๒}

๒.๔.๔ ในการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธินำนายความหรือที่ปรึกษาของตนเข้ามาร่วมฟังการสอบสวนก็ได้^{๓๓}

นอกจากนี้ ในการแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ คณะกรรมการสอบสวนต้องด้วยว่าผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิที่จะได้รับแจ้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา และมีสิทธิที่จะให้ถ้อยคำหรือชี้แจงแก้อีกกล่าวหา ตลอดจนอ้างพยานหลักฐานหรือนำพยานหลักฐานมาสืบแก้อีกกล่าวหาตามข้อ ๒๔ ได้ด้วย

ในการแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามเรื่องที่ถูกกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบนั้น กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณาดังกล่าวข้างต้น กำหนดให้คณะกรรมการสอบสวนทำเป็นบันทึกสองฉบับ ซึ่งมีสาระสำคัญตามแบบ สว. ๒ (บันทึกการแจ้งและรับทราบข้อกล่าวหาตามข้อ ๒๓) ที่ ก.ค.ศ. กำหนด ดังต่อไปนี้

๑) ให้ระบุชื่อ-สกุล ของผู้ถูกกล่าวหาในเรื่องที่สอบสวน เช่น เรื่อง การสอบสวน นายดำ หน้าขาว ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง เป็นต้น

๒) ให้ระบุข้อความที่เป็นการแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามเรื่องที่ถูกกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร

๓) ให้ระบุชื่อ-สกุลของคณะกรรมการสอบสวน

๔) ให้ระบุชื่อ-สกุลพร้อมลายมือชื่อของผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นหลักฐานแสดงว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้รับแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาและได้รับบันทึกการแจ้งและรับทราบข้อกล่าวหาตามข้อ ๒๓ (แบบ สว. ๒)

^{๓๒} ข้อ ๑๐ แห่งกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐

^{๓๓} ข้อ ๑๑ แห่งกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐

ตัวอย่าง

บันทึกการแจ้งและรับทราบข้อกล่าวหาตามข้อ ๒๓ ตามแบบ สว. ๒ ที่ ก.ค.ศ. กำหนด
ตามกฎหมาย ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐

แบบ สว. ๒

บันทึกการแจ้งและรับทราบข้อกล่าวหาตามข้อ ๒๓

เรื่อง การสอบสวน ..... (ระบุชื่อ-สกุลของผู้ถูกกล่าวหา)..... ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง
/อย่างร้ายแรง

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

คณะกรรมการสอบสวนตามคำสั่ง ..... (ชื่อหน่วยงานที่ออกคำสั่ง) ..... ที่ ๑๑๑/๒๕๖๒ เรื่อง
แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง/อย่างร้ายแรง ลงวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....
ได้แจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาให้ ..... (ระบุชื่อ-สกุลของผู้ถูกกล่าวหา) ..... ผู้ถูกกล่าวหาทราบ ดังนี้
..... (ให้คณะกรรมการสอบสวนระบุ/แจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามเรื่องที่ถูกกล่าวหา
ให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการใด เมื่อใด กระทำการอย่างไร) .....

ทั้งนี้ คณะกรรมการสอบสวนได้แจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่า ในการสอบสวนนี้ ผู้ถูกกล่าวหาจะมีสิทธิและ
หน้าที่ตามข้อ ๑๘ วรรคหนึ่ง รวมทั้งมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา และมีสิทธิที่จะให้
ถ้อยคำหรือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ตลอดจนจนอ้างพยานหลักฐานหรือนำพยานหลักฐานมาสืบแก้ข้อกล่าวหาได้ด้วย

..... (ลายมือชื่อ)..... ประธานกรรมการ
(.....)
..... (ลายมือชื่อ) ..... กรรมการ
(.....)
..... (ลายมือชื่อ) ..... กรรมการและเลขานุการ
(.....)

ข้าพเจ้า ..... (ระบุชื่อ-สกุลของผู้ถูกกล่าวหา) ..... ได้รับทราบข้อกล่าวหาและได้รับบันทึกนี้ ๑ ฉบับไว้
แล้ว เมื่อวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

..... (ลายมือชื่อ) ..... ผู้ถูกกล่าวหา
(.....)

/ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหา...

ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ยอมลงลายมือชื่อรับทราบข้อกล่าวหา หรือไม่มารับทราบข้อกล่าวหา ให้คณะกรรมการสอบสวนส่งบันทึกซึ่งมีสาระสำคัญตามแบบ สว. ๒ ทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกกล่าวหา ณ ที่อยู่ของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการหรือสถานที่ติดต่อของผู้ถูกกล่าวหาแจ้งให้ทราบ พร้อมทั้งมีหนังสือสอบถามผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำการตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ ในกรณีเช่นนี้ ให้ทำบันทึกซึ่งมีสาระสำคัญตามแบบ สว. ๒ เป็นสามฉบับเพื่อเก็บไว้ในสำนวนสอบสวนหนึ่งฉบับ และส่งให้ผู้ถูกกล่าวหาสองฉบับ โดยให้ผู้ถูกกล่าวหาเก็บไว้หนึ่งฉบับและให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อ และวัน เดือน ปีที่รับทราบส่งกลับคืนมารวมไว้ในสำนวนการสอบสวนหนึ่งฉบับ เมื่อล่วงพ้นสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ดำเนินการดังกล่าว หากไม่ได้รับแบบ สว. ๒ คืนมา ให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบข้อกล่าวหาแล้วและให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาต่อไป^{๓๔}

ในการแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามเรื่องที่ถูกกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ ถ้าผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำรับสารภาพว่าตนได้กระทำการตามที่กล่าวหาจริง ให้คณะกรรมการสอบสวนแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่ากรณีดังกล่าวเป็นความผิดวินัยกรณีใดและผู้ถูกกล่าวหายังคงยืนยันตามที่สารภาพ ให้บันทึกถ้อยคำรับสารภาพรวมทั้งเหตุผลและสาเหตุแห่งการกระทำนั้นไว้ด้วย ในกรณีเช่นนี้ คณะกรรมการสอบสวนจะไม่ทำการสอบสวนต่อไปก็ได้ เว้นแต่คณะกรรมการสอบสวนเห็นเป็นการสมควรที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องโดยละเอียดจะทำการสอบสวนต่อไปตามควรแก่กรณีก็ได้แล้วดำเนินการประชุมเพื่อพิจารณาสำนวนการสอบสวนแล้วลงมติว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นความผิดวินัยหรือไม่อย่างไร และถ้าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัย ควรได้รับโทษในระดับใด เพื่อจัดทำรายงานการสอบสวน (แบบ สว. ๖ ที่ ก.ค.ศ. กำหนด) ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาต่อไป^{๓๕} แต่ถ้าเป็นกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้ให้ถ้อยคำรับสารภาพหรือรับสารภาพบางส่วน ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาแล้วดำเนินการตามข้อ ๒๔ ต่อไป^{๓๖}

๒.๕ การรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ถูกกล่าวหา

ในการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง หลังจากวันที่คณะกรรมการสอบสวนได้แจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามเรื่องที่ถูกกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบตามบันทึกการแจ้งและรับทราบข้อกล่าวหาตามข้อ ๒๓ (แบบ สว. ๒) แล้ว คณะกรรมการสอบสวนมีหน้าที่อำนาจที่จะดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ถูกกล่าวหา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คณะกรรมการสอบสวนมีหน้าที่ทำการสอบสวนพยานหลักฐานของฝ่ายกล่าวหาเพื่อให้ความจริงและความยุติธรรมโดยมิชักช้า โดยต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาหกสิบวันนับแต่วันที่ได้แจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามเรื่องที่ถูกกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และในการสอบสวนพิจารณาให้ดำเนินการอย่างเป็นอิสระและเป็นกลาง โดยปราศจากอคติอย่างใดๆ ต่อผู้ถูกกล่าวหา อาจดำเนินการรวบรวมประวัติและความประพฤติของผู้ถูกกล่าวหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ถูกกล่าวหาเท่าที่จำเป็นเพื่อประกอบการพิจารณา รวมถึงดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา โดยอาจดำเนินการดังต่อไปนี้ด้วย คือ แสวงหาพยานหลักฐานทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง รับฟังพยานหลักฐาน คำชี้แจง หรือความเห็นของผู้ถูกกล่าวหา พยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ ขอให้ผู้ครอบครองเอกสารส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ถูกกล่าวหา หรืออาจออกไปตรวจสอบสถานที่ที่เกี่ยวข้องตามที่เห็นสมควรได้

^{๓๔} ข้อ ๒๓ วรรคสี่ แห่งกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐

^{๓๕} ข้อ ๒๓ วรรคหก แห่งกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐

^{๓๖} ข้อ ๒๓ วรรคห้า แห่งกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐

ในการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กล่าวหา อาจดำเนินการเพื่อให้ความจริงจากพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานแวดล้อมอื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กล่าวหา ดังนี้

๒.๕.๑ พยานบุคคล

ในการสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาและพยานจะต้องมีกรรมการสอบสวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสอบสวนทั้งหมดจึงจะทำการสอบปากคำพยานได้ ก่อนเริ่มสอบปากคำพยาน ให้คณะกรรมการสอบสวนแจ้งให้พยานทราบว่ากรรมการสอบสวนมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา การให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จต่อกรรมการสอบสวนอาจเป็นความผิดตามกฎหมาย ในการนี้ ห้ามมิให้กรรมการสอบสวนกระทำหรือจัดให้กระทำการใดๆ ซึ่งเป็น การให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการใดๆ เพื่อจูงใจให้บุคคลนั้นให้ถ้อยคำอย่างใดๆ หรือกระทำให้ท้อใจ หรือใช้กลอุบายอื่นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำหรือไม่ให้ถ้อยคำซึ่งอยากจะให้ด้วยความเต็มใจในเรื่องที่ถูกกล่าวหา

ส่วนในกรณีสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กนั้น ให้กรรมการสอบสวนทำการสอบสวนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและให้มีข้าราชการครูที่เป็นกลางและเชื่อถือได้ และบุคคลที่เด็กร้องขอหรือไว้วางใจเข้าร่วมในการสอบปากคำนั้นด้วย หากผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กตั้งรังเกียจข้าราชการครูดังกล่าวข้างต้นให้เปลี่ยนตัวบุคคลนั้น และในกรณีผู้เสียหายหรือพยานเป็นคนหูหนวกหรือเป็นใบ้ หรือทั้งหูหนวกและเป็นใบ้ หรือมีความพิการทางกายหรือไม่เข้าใจภาษาไทยและจำเป็นต้องใช้ล่าม ให้คณะกรรมการสอบสวนจัดล่ามที่เป็นกลางและเชื่อถือได้ให้แก่บุคคลดังกล่าว

ในการสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาและพยานดังกล่าว ให้คณะกรรมการสอบสวนเรียกผู้ซึ่งจะถูกสอบปากคำเข้ามาในที่สอบสวนคราวละหนึ่งคน และห้ามมิให้บุคคลอื่นอยู่ในที่สอบสวน เว้นแต่ทนายความหรือที่ปรึกษาของผู้ถูกกล่าวหา หรือข้าราชการครูที่เป็นกลางและเชื่อถือได้ และบุคคลที่เด็กร้องขอหรือไว้วางใจในกรณีสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยาน ซึ่งเป็นเด็ก หรือล่ามที่เป็นกลางและเชื่อถือได้ในกรณีสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยานเป็นคนหูหนวกหรือเป็นใบ้ หรือทั้งหูหนวกและเป็นใบ้ หรือมีความพิการทางร่างกาย หรือไม่เข้าใจภาษาไทยและจำเป็นต้องใช้ล่ามดังกล่าวมาแล้วข้างต้น หรือบุคคลซึ่งคณะกรรมการสอบสวนอนุญาตให้อยู่ในที่สอบสวนเพื่อประโยชน์แห่งการสอบสวน

๑) การบันทึกถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาและพยาน

การสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาและพยาน ให้กรรมการสอบสวนบันทึกถ้อยคำซึ่งมีสาระสำคัญตาม แบบ สว. ๔ หรือแบบ สว. ๕ ที่ ก.ค.ศ. กำหนด แล้วแต่กรณี เมื่อได้บันทึกถ้อยคำเสร็จแล้วให้กรรมการสอบสวนอ่านให้ผู้ให้ถ้อยคำ ฟังหรือจะให้ผู้ให้ถ้อยคำอ่านเองก็ได้ ถ้ามีการแก้ไข ทักท้วง หรือเพิ่มเติม ก็ให้แก้ไขให้ถูกต้อง หรือมิฉะนั้นก็ให้บันทึกไว้ เมื่อผู้ให้ถ้อยคำรับว่าถูกต้องแล้ว ให้ผู้ให้ถ้อยคำ ผู้ร่วมเข้าฟังการสอบสวนที่อยู่ในที่สอบสวนและผู้บันทึกถ้อยคำลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน และให้กรรมการสอบสวนทุกคนซึ่งร่วมการสอบสวนลงลายมือชื่อรับรองไว้ในบันทึกถ้อยคำ นั้นด้วย ถ้าบันทึกถ้อยคำมีหลายหน้าให้กรรมการสอบสวนอย่างน้อยหนึ่งคนกับผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกหน้า

ในการบันทึกถ้อยคำ ห้ามมิให้ชุดลบหรือบันทึกข้อความทับ ถ้าจะต้องแก้ไขข้อความที่บันทึกไว้แล้ว ให้ใช้วิธีขีดฆ่าหรือตกเติม และให้กรรมการสอบสวนผู้ร่วมสอบสวนอย่างน้อยหนึ่งคนกับผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกแห่งที่ขีดฆ่าหรือตกเติมนั้น

/ถ้าผู้ให้ถ้อยคำ...

ถ้าผู้ให้ถ้อยคำหรือผู้เข้าร่วมฟังการสอบสวนที่อยู่ในที่สอบสวนไม่ยอมลงลายมือชื่อให้กรรมการสอบสวนซึ่งร่วมสอบสวนบันทึกเหตุนั้นไว้ในบันทึกถ้อยคำนั้น และให้กรรมการสอบสวนทุกคนซึ่งร่วมสอบสวนลงลายมือชื่อรับรองไว้ด้วย และถ้าผู้ให้ถ้อยคำไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้นำมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับโดยอนุโลม อย่างไรก็ตาม หากคณะกรรมการสอบสวนเรียกพยานไม่ได้ภายในเวลาอันสมควร หรือเรียกแล้วพยานไม่มาหรือมาแต่ไม่ให้ถ้อยคำ จะไม่สอบสวนพยานนั้นก็ได้ หรือถ้าคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่า การสอบสวนพยานหลักฐานใด จะทำให้การสอบสวนล่าช้าโดยไม่จำเป็น หรือมิใช่พยานหลักฐานในประเด็นสำคัญ จะงดการสอบสวนพยานหลักฐานนั้นก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุนั้นไว้ในบันทึกประจำวันที่มีการสอบสวนและบันทึกไว้ในรายงานการสอบสวนด้วย

ตัวอย่าง

บันทึกถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาตามแบบ สว. ๔ ที่ ก.ค.ศ. กำหนด
ตามกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐

แบบ สว. ๔

บันทึกถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหา

เรื่อง การสอบสวน ..... (ระบุชื่อ-สกุลของผู้ถูกกล่าวหา) ..... ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง/อย่าง
ร้ายแรง

สอบสวนที่ .....

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

ข้าพเจ้า ..... (ระบุชื่อ-สกุลของผู้ถูกกล่าวหา) ..... อายุ ..... ปี เชื้อชาติ.....สัญชาติ .....

ศาสนา ..... อาชีพ ..... อยู่บ้านเลขที่ ..... ตรอก//ซอย ..... ถนน ..... แขวง/ตำบล .....
เขต/อำเภอ ..... จังหวัด .....

ข้าพเจ้าได้ทราบแล้วว่า ข้าพเจ้าเป็นผู้ถูกกล่าวหาในเรื่อง ..... (ระบุเรื่องที่กล่าวหา) ..... ตามคำสั่ง
..... (ชื่อหน่วยงานที่ออกคำสั่ง) ..... ที่ ..... / ..... เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัย
ไม่ร้ายแรง/อย่างร้ายแรง ลงวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .... และข้าพเจ้าขอให้ถ้อยคำตามความ
สัตย์จริงดังต่อไปนี้

.....
.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า คณะกรรมการสอบสวนมิได้กระทำการล่อลวง ชูเชิญ ให้สัญญา หรือกระทำการใดเพื่อจูง
ใจให้ข้าพเจ้าให้ถ้อยคำอย่างใด ๆ และข้าพเจ้าได้ฟังบันทึกถ้อยคำที่อ่านให้ฟัง/ได้อ่านบันทึกถ้อยคำเองแล้ว ขอรับรองว่า
เป็นบันทึกถ้อยคำที่ถูกต้อง จึงลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้าคณะกรรมการสอบสวน

..... (ลายมือชื่อ) ..... ผู้ถูกกล่าวหา

..... (ลายมือชื่อ) ..... บุคคลตามข้อ ๑๑ ข้อ ๒๘ (ถ้ามี)

/ ..... (ลายมือชื่อ) ...

..... (ลายมือชื่อ) ..... กรรมการและเลขานุการ

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ..... (ระบุชื่อ-สกุลของผู้ถูกกล่าวหา) ..... ได้ให้ถ้อยคำและลงลายมือชื่อ
ต่อหน้าข้าพเจ้า

..... (ลายมือชื่อ) ..... ประธานกรรมการ

(.....)

..... (ลายมือชื่อ) ..... กรรมการ

(.....)

..... (ลายมือชื่อ) ..... กรรมการและเลขานุการ

(.....)

ตัวอย่าง

บันทึกถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาตามแบบ สว. ๕ ที่ ก.ค.ศ. กำหนด

ตามกฎหมาย ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐

แบบ สว. ๕

บันทึกถ้อยคำพยานของฝ่ายกล่าวหา/ฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา

เรื่อง การสอบสวน ..... (ระบุชื่อ-สกุลของผู้ถูกกล่าวหา) ..... ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง/อย่าง
ร้ายแรง

สอบสวนที่ .....

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

ข้าพเจ้า ..... (ระบุชื่อ-สกุลของพยาน) ..... อายุ ..... ปี เชื้อชาติ.....สัญชาติ .....

ศาสนา ..... อาชีพ .....(ระบุว่าอาชีพอะไร ที่ได้ ข้าราชการให้ระบุตำแหน่งและสังกัดด้วย) อยู่บ้านเลขที่
..... ตรอก/ซอย ..... ถนน ..... แขวง/ตำบล ..... เขต/อำเภอ ..... จังหวัด .....

คณะกรรมการสอบสวนได้แจ้งให้ข้าพเจ้าทราบว่าข้าพเจ้าเป็นพยานในเรื่อง .....(ระบุชื่อ-สกุลของ
ผู้ถูกกล่าวหา) ..... ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง/อย่างร้ายแรง ตามคำสั่ง..... (ชื่อหน่วยงานที่ออกคำสั่ง)

..... ที่ ..... / ..... เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง/อย่างร้ายแรง ลงวันที่ ..... เดือน
..... พ.ศ. .... และได้ให้ข้าพเจ้าทราบด้วยว่ากรรมการสอบสวนมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวล

กฎหมายอาญา การให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จต่อกรรมการสอบสวนอาจเป็นความผิดตามกฎหมายหรือมีความผิดทางวินัย

ข้าพเจ้าขอให้ถ้อยคำตามความสัตย์จริงดังต่อไปนี้

.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า คณะกรรมการสอบสวนมิได้กระทำการล่อลวง ชูเชิญ ให้สัญญา หรือกระทำการใดเพื่อจูง
ใจให้ข้าพเจ้าให้ถ้อยคำอย่างใดๆ และข้าพเจ้าได้ฟังบันทึกถ้อยคำที่อ่านให้ฟัง/ได้อ่านบันทึกถ้อยคำเองแล้ว ขอรับรองว่า
เป็นบันทึกถ้อยคำที่ถูกต้อง จึงลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้าคณะกรรมการสอบสวน

/ ..... (ลายมือชื่อ)...

..... (ลายมือชื่อ) ..... พยาน

..... (ลายมือชื่อ) ..... บุคคลตามข้อ ๑๑ ข้อ ๒๘ (ถ้ามี)

..... (ลายมือชื่อ) ..... ผู้บันทึกถ้อยคำ

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ..... (ระบุชื่อ-สกุลของพยาน) ..... ได้ให้ถ้อยคำและลงลายมือชื่อต่อหน้าข้าพเจ้า

..... (ลายมือชื่อ) ..... ประธานกรรมการ

(.....)

..... (ลายมือชื่อ) ..... กรรมการ

(.....)

..... (ลายมือชื่อ) ..... กรรมการและเลขานุการ

(.....)

๒) การสอบสวนหรือรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งอยู่ต่างท้องที่

ในกรณีที่จะต้องสอบสวนหรือรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งต่างท้องที่ให้ประธานกรรมการรายงานต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เพื่อดำเนินการมอบหมายให้หัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้บริหารหน่วยงานการศึกษาในท้องที่นั้นทำการสอบสวนหรือรวบรวมพยานหลักฐานแทนก็ได้ โดยต้องกำหนดประเด็นหรือข้อสำคัญที่จะต้องสอบสวนไปให้ ในกรณีเช่นนี้ ให้หัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้บริหารหน่วยงานการศึกษาที่ได้รับมอบหมายเลือกข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือข้าราชการฝ่ายพลเรือนที่เห็นสมควรอย่างน้อยอีกสองคนมาร่วมเป็นคณะทำการสอบสวน และในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะทำการสอบสวนดังกล่าว ให้คณะทำการสอบสวนมีฐานะเป็นคณะกรรมการสอบสวนตาม กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้นำข้อ ๒๗ ข้อ ๒๘ ข้อ ๒๙ และข้อ ๓๐ แห่ง กฎ ก.ค.ศ. ดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

๒.๕.๒ การสอบพยานเอกสารหรือพยานวัตถุ

๑) การนำเอกสารหรือวัตถุมาใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนให้กรรมการสอบสวนบันทึกไว้ด้วยว่าได้มาอย่างไร จากผู้ใด และเมื่อใด เอกสารที่ใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนให้ใช้ต้นฉบับ แต่ถ้าไม่อาจนำต้นฉบับมาได้จะใช้สำเนาที่กรรมการสอบสวนหรือผู้ที่รับผิดชอบรับรองว่าเป็นสำเนาถูกต้องก็ได้ ถ้าหาต้นฉบับไม่ได้เพราะสูญหายหรือถูกทำลาย หรือเหตุประการอื่น จะนำสำเนาหรือพยานบุคคลมาสืบก็ได้

๒) เมื่อมีการอ้างพยานหลักฐานใดในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา ให้คณะกรรมการสอบสวนอ่านหรือส่งต้นฉบับหรือพยานหลักฐานนั้นให้ผู้ถูกกล่าวหาตรวจดู ถ้าผู้ถูกกล่าวหาต้องการสำเนาให้คณะกรรมการสอบสวนส่งสำเนาให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาตามที่เห็นสมควร และคณะกรรมการสอบสวนอาจขอให้พยานผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นมาให้ความเห็นหรือทำความเข้าใจเป็นหนังสือเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการสอบสวนก็ได้

๒.๖ การสอบสวนพาดพิงไปถึงข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้อื่น

ถ้าคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาในเบื้องต้นแล้วเห็นว่า การสอบสวนเรื่องที่ถูกล่ามหนางนั้นพาดพิงไปถึงข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้อื่นและเห็นว่าผู้นั้นมีส่วนร่วมกระทำการในเรื่องที่สอบสวนนั้นอยู่ด้วย

//ให้ประธานกรรมการ...

ให้ประธานกรรมการรายงานไปยังผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อพิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณีโดยเร็ว ในกรณีที่ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือเป็นความผิดกรณีอื่นตามที่รายงาน จะสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนคณะเดิมหรือคณะกรรมการสอบสวนคณะใหม่เป็นสอบสวนก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ ให้ใช้พยานหลักฐานที่สอบสวนมาแล้วประกอบการพิจารณาได้ และในกรณีที่ คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการสอบสวนโดยแยกเป็นสำนวนการสอบสวนใหม่ ให้นำสำเนาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ในสำนวนการสอบสวนเดิมรวมไว้ในสำนวนการสอบสวนใหม่หรือบันทึกให้ปรากฏด้วยว่านำพยานหลักฐานใดจาก สำนวนการสอบสวนเดิมมาประกอบการพิจารณาในสำนวนการสอบสวนใหม่ด้วย

๒.๗ ผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดหรือต้องรับผิดในคดีที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดเกี่ยวกับเรื่องที่ถูกกล่าวหา

ในกรณีที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดหรือต้องรับผิดในคดีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ถูกกล่าวหา ถ้าคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำพิพากษาได้ความประจักษ์ชัดอยู่แล้ว ให้ถือเอาคำพิพากษา นั้นเป็นพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา โดยไม่ต้องสอบสวนพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหา แต่ต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบและแจ้งข้อกล่าวหาพร้อมทั้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาตามที่ปรากฏ ในคำพิพากษาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการตามนัยข้อ ๒๔ ของกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐

๓. บันทึกการแจ้งและรับทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาตามข้อ ๒๔ ตามแบบ สว. ๓ ที่ ก.ค.ศ. กำหนด

ภายหลังจากที่คณะกรรมการสอบสวนได้ดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ถูกกล่าวหาของ ฝ่ายกล่าวหาเสร็จสิ้นแล้ว ขั้นตอนต่อไปที่คณะกรรมการสอบสวนจะต้องดำเนินการ คือ แจ้งข้อกล่าวหาและสรุป พยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาตามนัยข้อ ๒๔ แห่ง กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งถือได้ว่าเป็นรูปแบบ **ขั้นตอน** หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น คือ การ สอบสวนทางวินัยข้าราชการการดำเนินการ เนื่องจากว่าการออกคำสั่งลงโทษทางวินัยเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมาย ของเจ้าหน้าที่อันเป็นการระงับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล และย่อมมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของผู้ถูก ลงโทษนั้น คำสั่งลงโทษดังกล่าวจึงเป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทาง ปกครอง ๒๕๓๙ ดังนั้น การดำเนินการของคณะกรรมการสอบสวนในขั้นตอนการแจ้งและรับทราบข้อกล่าวหาและสรุป พยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาตามข้อ ๒๔ ดังกล่าว จึงเป็นการสร้างความโปร่งใสและให้ความเป็นธรรมกับ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย นอกจากนี้ การแจ้งและรับทราบข้อกล่าวหาดังกล่าวยังเป็นการให้ผู้ถูกกล่าวหาที่มีโอกาสที่จะได้ทราบ ข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและให้มีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตนได้ด้วย ทั้งนี้ ตามมาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวประกอบกับข้อ ๑๐ ของ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ หากคณะกรรมการสอบสวนไม่ได้มีการดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวมานี้ อาจส่งผลกระทบต่อคำสั่งลงโทษผู้ถูก กล่าวหาถ้ามีในภายหลังได้ด้วยเหตุเกี่ยวกับปัญหาความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งลงโทษดังกล่าวโดยอาจถูกโต้แย้ง เพื่อให้มีการเพิกถอนได้

ในการดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหาและรับทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการหลักเกณฑ์และวิธีการตามกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวน พิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๔ ที่กำหนดว่า “เมื่อได้ดำเนินการตามข้อ ๒๓ แล้ว ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการ

ประชุมเพื่อพิจารณาว่ามีพยานหลักฐานใดสนับสนุนข้อกล่าวหาว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร และถ้าเห็นว่ายังฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำการตามที่ผู้ถูกกล่าวหาทำให้มีความเห็นยุติเรื่องแล้วดำเนินการตามข้อ ๓๘ และข้อ ๓๙ โดยอนุโลม” วรรคสองกำหนดว่า “ถ้าเห็นว่าเป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด ก็ให้คณะกรรมการสอบสวนเรียกผู้ถูกกล่าวหามาพบเพื่อแจ้งข้อกล่าวหา โดยระบุข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามพยานหลักฐานว่าเป็นความผิดกรณีใด มาตราใด และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ทราบ โดยระบุวัน เวลา สถานที่ และการกระทำที่มีลักษณะเป็นการสนับสนุนข้อกล่าวหา สำหรับพยานบุคคลจะระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้ โดยคำนึงถึงหลักการคุ้มครองพยาน ทั้งนี้ การแจ้งพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ให้แจ้งพยานหลักฐานฝ่ายกล่าวหาเท่าที่มีตามที่ปรากฏไว้ในสำนวนให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ แม้พยานหลักฐานจะฟังได้เพียงว่าเป็นการกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง” วรรคสามกำหนดว่า “การแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาตามวรรคสองให้ทำบันทึกซึ่งมีสาระสำคัญตามแบบ สว. ๓ ที่ ก.ค.ศ. กำหนด โดยให้ทำเป็นสองฉบับมอบให้ผู้ถูกกล่าวหาหนึ่งฉบับ และเก็บไว้ในสำนวนการสอบสวนหนึ่งฉบับ โดยให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อ และวัน เดือน ปีที่รับทราบไว้เป็นหลักฐานด้วย” วรรคสี่กำหนดว่า “เมื่อได้ดำเนินการดังกล่าวแล้ว ให้คณะกรรมการสอบสวนถามผู้ถูกกล่าวหาว่าจะยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือหรือไม่ ถ้าผู้ถูกกล่าวหาประสงค์จะยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือให้คณะกรรมการสอบสวนให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาเขียนคำชี้แจงภายในเวลาอันสมควร แต่อย่างช้าไม่เกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา และต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาที่จะให้ถ้อยคำเพิ่มเติมรวมทั้งนำสืบแก้ข้อกล่าวหาด้วย ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ประสงค์จะยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการเพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาโดยเร็ว” วรรคห้ากำหนดว่า “เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ เสร็จแล้ว ให้ดำเนินการตามข้อ ๓๘ และข้อ ๓๙ ต่อไป” และวรรคหกกำหนดว่า “ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาแต่ไม่ยอมลงลายมือชื่อรับทราบ หรือไม่มารับทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ให้คณะกรรมการสอบสวนส่งบันทึกซึ่งมีสาระสำคัญตามแบบ สว. ๓ ทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกกล่าวหา ณ ที่อยู่ของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการหรือสถานที่ติดต่อที่ผู้ถูกกล่าวหาแจ้งให้ทราบพร้อมทั้งมีหนังสือขอให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจง นัดมาให้ถ้อยคำและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา ในกรณีเช่นนี้ ให้ทำบันทึกซึ่งมีสาระสำคัญตามแบบ สว. ๓ เป็นสามฉบับ เพื่อเก็บไว้ในสำนวนการสอบสวนหนึ่งฉบับ และส่งให้ผู้ถูกกล่าวหาสองฉบับโดยให้ผู้ถูกกล่าวหาเก็บไว้หนึ่งฉบับและให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อ และวัน เดือน ปีที่รับทราบส่งกลับคืนมารวมไว้ในสำนวนการสอบสวนหนึ่งฉบับ เมื่อล่วงพ้นสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้นำดำเนินการดังกล่าวหากไม่ได้แบบ สว. ๓ คืนหรือไม่ได้รับคำชี้แจงจากผู้ถูกกล่าวหา หรือผู้ถูกกล่าวหาไม่มาให้ถ้อยคำตามนัดให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาแล้ว และไม่ประสงค์ที่จะแก้ข้อกล่าวหา ในกรณีเช่นนี้ คณะกรรมการสอบสวนจะไม่สอบสวนต่อไปก็ได้ หรือถ้าเห็นเป็นการสมควรที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจะสอบสวนต่อไปตามควรแก่กรณีก็ได้ แล้วดำเนินการตามข้อ ๓๘ และข้อ ๓๙ ต่อไป แต่ถ้าผู้ถูกกล่าวหามาให้ถ้อยคำ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา หรือขอให้นำสืบแก้ข้อกล่าวหาก่อนที่คณะกรรมการสอบสวนจะเสนอสำนวนการสอบสวนตามข้อ ๓๙ โดยมีเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการสอบสวนให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาตามที่ผู้ถูกกล่าวหาร้องขอ”

จะเห็นได้ว่า หลังจากคณะกรรมการสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานของฝ่ายกล่าวหาเห็นว่าเพียงพอแก่การพิจารณาแล้ว ให้ดำเนินการประชุมเพื่อพิจารณาลงมติว่ามีพยานหลักฐานใด ไม่ว่าจะพยานบุคคล พยานเอกสาร

หรือพยานวัตถุที่แสดงให้เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการใด ตามวันเวลาใด และเป็นการกระทำในลักษณะอย่างไร แต่ ถ้าพิจารณาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาในสำนวนการสอบสวนแล้วไม่ปรากฏว่ามีพยานหลักฐานใดที่รับฟัง ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการตามที่กล่าวหา ในกรณีเช่นนี้ คณะกรรมการสอบสวนก็อาจดำเนินการประชุมเพื่อ พิจารณาสำนวนการสอบสวนโดยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่ฟังแล้วเสนอความเห็นให้ยุติเรื่องรายงานสำนวนการ สอบสวนให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าพยานหลักฐานของฝ่ายกล่าวหาในสำนวนการสอบสวนเป็น พยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร ตามข้อกล่าวหาจริง โดยเห็นว่าการกระทำตามข้อกล่าวหาดังกล่าวของผู้ถูกกล่าวหาเป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด คณะกรรมการสอบสวน ก็ชอบที่จะเรียกผู้ถูกกล่าวหาเพื่อแจ้งข้อกล่าวหาให้ทราบ โดยระบุข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามพยานหลักฐานว่าเป็น ความผิดวินัยกรณีใดตามมาตราใด และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ทราบ โดยระบุวัน เวลา สถานที่ และการกระทำที่มีลักษณะเป็นการสนับสนุนข้อกล่าวหา สำหรับพยานบุคคลจะระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้ โดยคำนึงถึงหลักการคุ้มครองพยาน เช่น อาจระบุในบันทึกว่า “ พยานคนที่ ๑ ให้ถ้อยคำสรุปได้ว่า ..... ” “พยาน คนที่ ๒ ให้ถ้อยคำสรุปได้ว่า ..... ” หรือ “พยานบุคคลที่เป็นผู้ปกครองนักเรียน จำนวน ๙ ปาก ให้ถ้อยคำ สอดคล้องกัน ความว่า ..... ” เป็นต้น

ในส่วนของพยานเอกสารและพยานวัตถุ นั้น ให้คณะกรรมการสอบสวนทำการบันทึกถึงการได้มา ซึ่งพยานเอกสารหรือพยานวัตถุ นั้นด้วยว่า ได้มาอย่างไร ได้มาจากใคร พร้อมทั้งบันทึกวัน เดือน ปีที่ได้มาไว้ด้วย โดยอาจสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับพยานเอกสารและพยานวัตถุดังกล่าวเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยว่า เป็นการอ้างอิง ถึงหรือเชื่อมโยงกับข้อกล่าวหาหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ ให้บันทึกการได้มาซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าวตามลำดับ ก่อนหลังไว้ด้วย ทั้งนี้ การแจ้งพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ให้แจ้งพยานหลักฐานฝ่ายกล่าวหาเท่าที่มีตามที่ ปรากฏไว้ในสำนวนการสอบสวนให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ แม้พยานหลักฐานจะฟังได้เพียงว่าเป็นการกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง เท่านั้น

สำหรับการดำเนินการในการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหานี้ นั้น ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการโดยให้ทำบันทึกซึ่งมีสาระสำคัญตามแบบ สว. ๓ ที่แนบท้าย กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วย การสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่ง คำว่า “**มีสาระสำคัญตามแบบ สว. ๓**” หมายความว่า ต้องมีข้อความหรือ เนื้อหาอันเป็นสาระสำคัญอย่างน้อยสองประการ **ประการแรก** ให้ระบุข้อกล่าวหา เพื่อแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ ข้อ กล่าวหาดังกล่าวจะได้อาจมาจากการที่คณะกรรมการสอบสวนได้พิจารณาพยานหลักฐานของฝ่ายกล่าวหาที่รวบรวมมาได้ ทั้งหมดในสำนวนการสอบสวน และคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าเป็นพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาว่าผู้ถูก กล่าวหากระทำความผิดวินัยกรณีใดตามมาตราใด ส่วนใน**ประการที่สอง** ต้องระบุ(มี)สรุปพยานหลักฐาน(ของฝ่ายกล่าวหา) **ที่สนับสนุนข้อกล่าว** ในการบันทึกสรุปถ้อยคำของพยานบุคคลนั้น คณะกรรมการสอบสวนจะระบุหรือไม่ระบุชื่อ-สกุล ของพยานก็ได้ โดยให้คำนึงถึงหลักการคุ้มครองพยาน เช่น ข้าราชการผู้ให้ข้อมูล หรือให้ถ้อยคำในฐานะพยานสามารถ ร้องขอความเป็นธรรมต่อ ก.พ. ได้ เมื่อถูกกลั่นแกล้งอันเป็นผลมาจากการให้ข้อมูล หรือให้ถ้อยคำในฐานะพยาน^{๓๗} อย่างนี้เป็นต้น โดยให้คณะกรรมการสอบสวนทำบันทึกจำนวนสองหรือสามฉบับ แล้วแต่กรณี กล่าวคือ ให้คณะกรรมการสอบสวนมอบบันทึกให้ผู้ถูกกล่าวหาหนึ่งฉบับ และบันทึกอีกหนึ่งฉบับเก็บไว้ในสำนวนการสอบสวน

^{๓๗} ข้อ ๖ ของหนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/ว ๓๑ เรื่อง มาตรการให้ความคุ้มครองข้าราชการผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒

ถ้าคณะกรรมการสอบสวนจัดส่งบันทึกตามแบบ สว. ๓ ทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกกล่าวหา ณ ที่อยู่ของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการหรือสถานที่ติดต่อของผู้ถูกกล่าวหาได้แจ้งให้ทราบไว้แล้ว เนื่องจากเป็นกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ยอมลงลายมือชื่อรับทราบ หรือไม่มารับทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ในกรณีเช่นนี้ ให้คณะกรรมการสอบสวนจัดส่งบันทึกตามแบบ สว. ๓ ทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกกล่าวหาจำนวนสามฉบับ โดยให้ผู้ถูกกล่าวหาเก็บไว้หนึ่งฉบับ ให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อ และวันเดือนปีที่รับทราบแล้วให้จัดส่งกลับคืนมาเพื่อเก็บไว้ในสำนวนการสอบสวนหนึ่งฉบับ และอีกหนึ่งฉบับ ให้ผู้ถูกกล่าวหาเก็บไว้เป็นหลักฐาน ในที่นี้ เพื่อให้การอธิบายในส่วนนี้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น จึงได้นำเสนอตัวอย่างในการจัดทำบันทึกการแจ้งและรับทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ตามข้อ ๒๔ ดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง

บันทึกการแจ้งและรับทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐาน
ที่สนับสนุนข้อกล่าวหาตามข้อ ๒๔ ที่ ก.ค.ศ. กำหนด
ตาม กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐

แบบ สว. ๓

บันทึกการแจ้งและรับทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐาน ที่สนับสนุนข้อกล่าวหาตามข้อ ๒๔

เรื่อง การสอบสวน ..... (ระบุชื่อ-สกุลของผู้กล่าวหา) ..... ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง/
อย่างร้ายแรง

สอบสวนที่ .....

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

ตามที่คณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง/อย่างร้ายแรงตามคำสั่ง ..... (ระบุชื่อหน่วยงานที่ออกคำสั่ง).....
ที่ ..... /..... เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง/อย่างร้ายแรง ลงวันที่ .... เดือน ..... พ.ศ. ....
ได้แจ้งข้อกล่าวหาให้ ..... (ระบุชื่อ-สกุลของผู้ถูกกล่าวหา) ..... ผู้ถูกกล่าวหาทราบตามบันทึกการแจ้งและรับทราบข้อ
กล่าวหาตามข้อ ๒๓ ลงวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .... นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาเสร็จแล้ว จึงแจ้งข้อกล่าวหา
และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ ดังนี้

๑. ข้อกล่าวหา ..... (ข้อกล่าวหาซึ่งปรากฏตามพยานหลักฐานว่ากรณีใดเป็นความผิดวินัยตามมาตราใด) .....
๒. สรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ..... (สรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีในสำนวนการ
สอบสวนให้ทราบ โดยระบุวัน เวลา สถานที่ และการกระทำที่มีลักษณะเป็นการสนับสนุนข้อกล่าวหาดังกล่าวในข้อ ๑.)
..... (ลายมือชื่อ) ..... ประธานกรรมการ
(.....)
..... (ลายมือชื่อ) ..... กรรมการ
(.....)

/...(ลายมือชื่อ)...

..... (ลายมือชื่อ) ..... กรรมการและเลขานุการ
(.....)

ข้าพเจ้า ..... (ระบุชื่อ-สกุลของผู้ถูกกล่าวหา) ..... ได้ทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา และได้รับบันทึกนี้ ๑ ฉบับไว้แล้ว เมื่อวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

หลังจากที่ได้ดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาของฝ่ายกล่าวหาทั้งหมดเท่าที่ปรากฏในสำนวนการสอบให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบเสร็จสิ้นแล้ว ก็ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ของฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาทั้งหมดเท่าที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาเพื่อประกอบการพิจารณาต่อไป ซึ่งคณะกรรมการสอบสวนจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้แจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาตามแบบ สว. ๓ ให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยอาจต้องดำเนินการสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหา สอบปากคำพยานบุคคลที่ผู้ถูกกล่าวหาอ้างหรือนำมาสืบแก่ข้อกล่าวหาเท่าที่จำเป็นและที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหา ซึ่งการดำเนินการสอบสวนหรือการรวบรวมพยานหลักฐานของฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าวก็เป็นขั้นตอนดำเนินการที่มีลักษณะอย่างเดียวกันกับการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ของฝ่ายกล่าวหาตั้งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ไม่ว่าจะการสอบปากคำพยานบุคคล การสอบพยานเอกสาร หรือพยานวัตถุที่ผู้ถูกกล่าวหานำมาสืบแก่ข้อกล่าวหา ในการสอบสวนพยานหลักฐานของฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา คณะกรรมการสอบสวนต้องให้ผู้กล่าวหามีโอกาสที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอ และมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของฝ่ายตนอย่างอิสระและเพียงพอ เว้นแต่การให้โอกาสดังกล่าวจะมีผลทำให้ระยะเวลาที่กฎหมายหรือกฎ ก.ค.ศ. นี้กำหนดต้องล่าช้าออกไปหรือเกินระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือปรากฏโดยสภาพแล้วเห็นได้ชัดว่าการให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าวไม่อาจที่จะกระทำได้ด้วยเหตุสุดวิสัย หรือด้วยเหตุอื่น รวมทั้ง ต้องให้ผู้ถูกกล่าวหาได้มีโอกาสตรวจดูเอกสารที่จำเป็นต้องรู้เพื่อการโต้แย้งหรือชี้แจงหรือการป้องกันสิทธิของตนได้

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ของฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาเสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปที่คณะกรรมการสอบสวนจะต้องดำเนินการ ได้แก่ ให้ดำเนินการเพื่อให้มีการประชุมเพื่อพิจารณาสำนวนการสอบสวนโดยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวงในสำนวนการสอบสวน ทั้งข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของการกระทำ ข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิงวินิจฉัย ข้อพิจารณา และข้อเสนอในการใช้ดุลพินิจ และในการพิจารณาลงมติ ให้ประธานกรรมการตามกรรมการสอบสวนที่ละคนเพื่อให้ออกความเห็นทุกคนในทุกประเด็นที่พิจารณา ดังต่อไปนี้^{๓๘}

๓.๑ ในกรณีที่เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัย ก็ให้ระบุด้วยว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด และสมควรได้รับโทษสถานใด

๓.๒ ในกรณีที่เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้กระทำผิดวินัย หรือการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาไม่เป็นความผิดวินัย ก็ให้ความเห็นยุติเรื่อง

๓.๓ ผู้ถูกกล่าวหาหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือหรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับหน้าที่ราชการตามมาตรา ๑๑๑ หรือไม่อย่างไร

^{๓๘} ข้อ ๓๘ แห่งกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐

๓.๔ ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยอย่างยิ่งว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่การสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดพอที่จะรับฟังลงโทษปลดออกหรือไล่ออก ถ้าให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการตามมาตรา ๑๑๒ หรือไม่ อย่างไร ก็ให้มีความเห็นไปตามนั้น

จะเห็นได้ว่า การประชุมคณะกรรมการสอบสวนตามขั้นตอนของการสอบสวนในขั้นตอนนี้เป็นการประชุมครั้งที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากเป็นประชุมเพื่อพิจารณาสำนวนการสอบสวน โดยซึ่งนำนักพยานหลักฐานทั้งปวงในสำนวนการสอบสวน ทั้งข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของการกระทำ ข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิงวินิจฉัย รวมถึงข้อเสนอในการใช้ดุลพินิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเป็นการพิจารณาเพื่อลงมติว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยหรือไม่ อย่างไร ถ้าเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยต้องระบุให้ชัดว่ากระทำความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด และเห็นสมควรให้ได้รับโทษสถานใด

คำว่า “กรณีใด” มีความหมายในลักษณะเดียวกันกับฐานความผิดทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา เช่น ศาลอาญาพิพากษาว่า นายดำ หน้าขาว กระทำความผิด(อาญา)ฐานลักทรัพย์ นางตุ่น ผิวนวล กระทำฐานรับของโจร เป็นต้น ส่วนการกระทำความผิดวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ นั้น ได้บัญญัติให้ใช้คำว่า “กรณี” ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายเฉพาะ จึงต้องใช้คำตามที่ได้บัญญัติไว้ดังกล่าว ยกตัวอย่างเช่น นายขาว หน้าดำ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่ง ครู ได้กระทำความผิดวินัยกรณีละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร นางสาวงามพัชร์ อาจิมพรรณ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูชำนาญการ โรงเรียนป่าเขี้ยววิทยา กระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง กรณีทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เป็นต้น คำว่า “มาตราใด” หมายถึงกรณีความผิดวินัยที่บัญญัติในหมวด ๖ วินัยและการรักษาวินัย ตั้งแต่มาตรา ๘๒ ถึง มาตรา ๘๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ และคำสุดท้ายในคำว่า “สมควรได้รับโทษสถานใด” หมายถึงระดับความหนักเบาของโทษที่ผู้ถูกกล่าวหาควรได้รับตามความเหมาะสมแก่กรณีความผิดวินัย ตามมาตรา ๘๖ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว กล่าวคือ โทษทางวินัยมีอยู่ ๕ สถานเรียงลำดับจากระดับโทษเบาที่สุดถึงหนักที่สุด ได้แก่ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลด(ขั้น)เงินเดือน ปลดออก และไล่ออก ทั้งนี้ ผู้ถูกกล่าวหาให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญเสมือนว่าเป็นผู้ลาออกจากราชการ ^{๓๙}

ขั้นตอนต่อไปที่คณะกรรมการสอบสวนจะต้องกระทำภายหลังจากที่ได้ประชุมพิจารณาลงมติแล้ว คือ ให้คณะกรรมการสอบสวนทำรายงานการสอบสวนซึ่งมีสาระสำคัญตามแบบ สว. ๖ ที่ ก.ค.ศ. กำหนด เพื่อเสนอรายงานดังกล่าวต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต่อไป หากกรรมการสอบสวนผู้ใดมีความเห็นแย้ง ให้จัดทำความเห็นแย้งแนบไว้กับรายงานการสอบสวนโดยให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของรายงานการสอบสวนด้วย

รายงานการสอบสวนตามแบบ สว.๖ ที่ ก.ค.ศ. กำหนด ตามกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ อย่างน้อยต้องให้มีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

๓.๔.๑ สรุปข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญและพยานหลักฐาน ในกรณีที่ไม่ได้สอบสวนพยานตามข้อ ๓๐ วรรคหก และข้อ ๓๑ ให้รายงานเหตุที่ไม่ได้สอบสวนนั้นให้ปรากฏไว้ ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำรับสารภาพให้บันทึกเหตุผลในการรับสารภาพไว้ด้วย

^{๓๙} มาตรา ๘๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

๓.๔.๒ วินิจฉัยเปรียบเทียบพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา กับพยานหลักฐานที่หักล้างข้อกล่าวหาของผู้ถูกกล่าวหา

๓.๔.๓ ความเห็นของคณะกรรมการสอบสวนว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยหรือไม่ อย่างไร ถ้าไม่ผิดให้เสนอความเห็นยุติเรื่อง ถ้าผิดให้ระบุว่าเป็นความผิดกรณีใด ตามมาตราใด และสมควรได้รับโทษสถานใด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการตามมาตรา ๑๑๑ หรือไม่ อย่างไร หรือมีเหตุอันควรสงสัยอย่างยิ่งว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่การสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดพอที่รับฟังลงโทษปลดออกหรือไล่ออก ถ้าให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการและสมควรให้ออกจากราชการตามมาตรา ๑๑๒ หรือไม่ อย่างไร พร้อมทั้งขอสนับสนุนการใช้ดุลพินิจ

ในที่นี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นในการจัดทำรายงานการสอบสวนตามแบบ สว. ๖ ที่ ก.ค.ศ. กำหนด จึงขอเสนอตัวอย่างของรายงานดังกล่าว ดังนี้

ตัวอย่าง

รายงานการสอบสวนตามแบบ สว.๖ ที่ ก.ค.ศ. กำหนด
ตามกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐

แบบ สว. ๖

รายงานการสอบสวน

ที่ .....

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

เรื่อง การสอบสวน ..... (ระบุชื่อ-สกุลของผู้ถูกกล่าวหา) ..... ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง/อย่างร้ายแรง

เรียน ..... (ตำแหน่งของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน) .....

ตามที่ได้มีคำสั่ง ..... (ชื่อหน่วยงานที่ออกคำสั่ง) ..... ที่ ...../..... เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง/อย่างร้ายแรง ลงวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .... เพื่อสอบสวน ..... (ระบุชื่อ-สกุลของผู้ถูกกล่าวหา) ..... ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง/อย่างร้ายแรง ในเรื่อง .....

ประธานกรรมการสอบสวนได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนดังกล่าว เมื่อวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .... และคณะกรรมการสอบสวนได้สอบสวนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ เสร็จแล้ว จึงขอเสนอรายงานการสอบสวน ดังต่อไปนี้

๑. มูลกรณีเรื่องนี้ปรากฏขึ้นเนื่องจาก ..... (มีผู้ร้องเรียนหรือมีผู้รายงานว่าอย่างไร ในกรณีที่มีกรสืบสวนหรือสอบสวนได้ความประการใดให้ระบุไว้ด้วย)

/๒. คณะกรรมการ...

๒. คณะกรรมการสอบสวนได้แจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามเรื่องที่ถูกกล่าวหาให้ ..... (ระบุชื่อ-สกุลของผู้ถูกกล่าวหา) ..... ผู้ถูกกล่าวหาทราบแล้ว โดย ..... (การแจ้งละอธิบายข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่าได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร และได้แจ้งโดยวิธีการใด) .....

๓. .... (ระบุชื่อ-สกุลของผู้ถูกกล่าวหา) ..... ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำในเบื้องต้นว่า ..... (ผู้ถูกกล่าวหาได้ให้ถ้อยคำในเบื้องต้นว่าอย่างไรและด้วยเหตุผลใด) .....

๔. คณะกรรมการสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาแล้วได้ความว่า ..... (ให้อธิบายว่าได้ความว่าอย่างไรบ้าง ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนไม่ได้สอบสวนพยานใดตามข้อ ๓๐ หรืองดการสอบสวนพยานหลักฐานใดตามข้อ ๓๑ ให้ระบุพยานที่ไม่ได้สอบสวนหรือพยานหลักฐานที่งดสอบสวนนั้นและเหตุผลไว้ด้วย)

๕. คณะกรรมการสอบสวนได้แจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ ..... (ระบุชื่อ-สกุลของผู้ถูกกล่าวหา) ..... ผู้ถูกกล่าวหาทราบแล้ว โดย ..... (อธิบายวิธีการแจ้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา เมื่อใด อย่างไร และได้แจ้งโดยวิธีการใด) .....

๖. คณะกรรมการสอบสวนได้ให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาที่จะยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาหรือให้ถ้อยคำ หรือนำสืบแก้ข้อกล่าวหาแล้ว ..... (ระบุชื่อ-สกุลของผู้ถูกกล่าวหา)..... ผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา/ให้ถ้อยคำ/นำสืบแก้ข้อกล่าวหา ความว่า ..... (ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา หรือการให้ถ้อยคำ หรือการนำสืบแก้ข้อกล่าวหาว่ามีว่าอย่างไร และในกรณีที่ไม่ได้ดำเนินการดังกล่าวเนื่องจากเหตุผลอย่างไร และได้ให้นำสืบแก้ข้อกล่าวหาโดยอ้างพยานหลักฐานซึ่งคณะกรรมการสอบสวนตามคำขอของผู้ถูกกล่าวหา ได้ความโดยสรุปว่าอย่างไรบ้าง ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนไม่สอบสวนพยานใด หรืองดสอบสวนพยานหลักฐานใด ให้ระบุพยานที่ไม่สอบสวนหรือพยานหลักฐานที่งดสอบสวนนั้นพร้อมทั้งเหตุผลไว้ด้วย และในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำรับสารภาพ ให้บันทึกเหตุผลในการรับสารภาพ (ถ้ามี) ไว้ด้วย .....

๗. คณะกรรมการสอบสวนได้ประชุมพิจารณาลงมติแล้วเห็นว่า ..... (ให้เปรียบเทียบพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหากับพยานหลักฐานที่หักล้างข้อกล่าวหาว่าจะรับฟังพยานหลักฐานใดได้หรือไม่ เพียงใด โดยอาศัยเหตุผลอย่างไร ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยอย่างไรหรือไม่ ถ้าผิดเป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด และควรได้รับโทษสถานใด ผู้ถูกกล่าวหาหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการตามมาตรา ๑๑๑ หรือไม่ อย่างไร หรือมีเหตุอันควรสงสัยอย่างยิ่งว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่การสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดพอที่จะรับฟังลงโทษปลดออกหรือไล่ออกถ้าให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการตามมาตรา ๑๑๒ หรือไม่ อย่างไร) .....

คณะกรรมการสอบสวนจึงขอเสนอสำนวนการสอบสวนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

..... (ลายมือชื่อ) ..... ประธานกรรมการ

(.....)

..... (ลายมือชื่อ) ..... กรรมการ

(.....)

..... (ลายมือชื่อ) ..... กรรมการและเลขานุการ

(.....)

/เมื่อคณะกรรมการ...

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้ทำรายงานการสอบสวนแล้ว ให้เสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งสารบาญต่อผู้
สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนและให้ถือว่าการสอบสวนแล้วเสร็จ

บรรณานุกรม

- สำนักงาน ก.ค.ศ. กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการดำเนินการทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๑, กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, คู่มือการดำเนินการทางวินัยสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๑, กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๒
- สำนักงาน ก.ค.ศ. กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการดำเนินการทางวินัยสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๑, กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์ สกสศ, ๒๕๕๐
- สำนักงาน ก.ค.ศ. กระทรวงศึกษาธิการ, กฎหมายว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๑, กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์ สกสศ, ๒๕๕๖
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองโดยเจ้าหน้าที่หรือผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทางปกครอง, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์เดือนตุลา, ๒๕๕๙
- สำนักงาน ก.ค.ศ. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, รวมกฎหมายว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพฯ, บริษัท สไตร์ลครีเอทีฟเฮาส์ จำกัด, ๒๕๕๒
- สำนักงาน ก.ค.ศ. กระทรวงศึกษาธิการ, รวมกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, ๒๕๖๒